

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı”

Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin

2018-ci il üzrə

İLLİK IDARƏETMƏ HESABATI

1. Emitentin tam və qısaldılmış adı, vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VÖEN), dövlət qeydiyyatının tarixi və nömrəsi

Tam adı: “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Qısaldılmış adı: ABB ASC

VÖEN: 9900001881

Dövlət qeydiyyatı haqqında məlumat:

Dövlət qeydiyyatına alındığı tarix: 30.12.1992;

Hüquqi şəxsin eyniləşdirmə kodu: 1765522;

Dövlət qeydiyyatını həyata keçirmiş orqanın adı: Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi; Dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamənin nömrəsi: 2, 23.12.2005-ci il, AR Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən verilmişdir.

2. Emitentin hüquqi ünvanı və olduğu yer

Hüquqi ünvanı: Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küç., 67;

Poçt ünvanı: Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küç., 67;

Əlaqə telefonları: (012) 493 00 91 faks: (012) 493 40 91; Elektron poçt ünvanı: info@ibar.az;

İnternet şəbəkəsində rəsmi səhifəsi: www.ibar.az

3. Emitentin adında dəyişikliklər olduqda, emitentin bütün əvvəlki adları, habelə onların qeydiyyata alındığı tarixlər, emitent digər hüquqi şəxsin bölünməsi və ya tərkibindən ayrılması şəklində yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxsin adı, emitent hüquqi şəxslərin birləşməsi və ya çevrilmə şəklində yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxslərin adları

Emitent 30.12.1992-ci il tarixində AR Mərkəzi Bankı tərəfindən “Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Bankı” Səhmdar-Kommersiya Bankı adı ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır;

Adı dəyişilərək 23.12.2005-ci il tarixində AR Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti kimi yenidən dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Qeydiyyat nömrəsi 2

4. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ləğv edilmiş filialları və

nümayəndəliklərinin adı, olduqları yer və qeydiyyatları haqqında məlumatlar

Emitentin Səhmdarlarının Ümumi Yığıncağı 14.03.2018-ci il tarixində "International Bank of Azerbaijan-Georgia" SC-nin fəaliyyətinə xitam verilməsinə dair qərar qəbul etmişdir

- 5. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ya ləğv edilmiş hər bir törəmə cəmiyyətinin adı, təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, qeydiyyatı haqqında məlumatlar, nizamnamə kapitalında emitentin payı, hüquqi şəxsin emitentin törəmə cəmiyyəti hesab olunması üçün əsas olan müqavilənin bağlanma tarixi və qüvvədə olma müddəti**

14.03.2018-ci il tarixində Emitentin Səhmdarlarının Ümumi Yığıncağı "Biznes-Rabitə" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin fəaliyyətinə xitam verilməsi haqqında qərar qəbul etmişdir.

- 6. Emitent şirkətlər qrupunun bir hissəsi olduğu təqdirdə qrupun adı**

Emitent şirkətlər qrupunun üzvü deyil.

- 7. Emitentin məşğul olduğu fəaliyyət istiqamətləri**

Emitent AR qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada bank fəaliyyətini həyata keçirir.

- 8. Emitent lisenziya və ya icazəyə malik olduqda, onlar üzrə fəaliyyət növləri və qüvvədə olma müddətləri**

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müddətsiz verilmiş 01.02.2006-cı il tarixli 06/06-224 nömrəli bank fəaliyyətini həyata keçirmək üçün Bank lisenziyası.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müddətsiz verilmiş 01.02.2006-cı il tarixli 06/06-225 nömrəli valyuta qiymətlilərinin (nağd xarici valyuta və xarici valyuta qiymətli kağızlar) Azərbaycan Respublikası ərazisinə gətirilməsi və respublikadan çıxarılması üçün İcazə № 1.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası tərəfindən müddətsiz verilmiş 15.02.2017-ci il tarixli SA – 008 nömrəli sığorta agentli fəaliyyətini həyata keçirilməsi üçün Lisenziya

- 9. Emitentin təklif etdiyi məhsullar və xidmətlər**

Emitent öz müştərilərinə aşağıdakı məhsullar təklif edir:

Fərdi müştərilər:

- Cari hesablara xidmət
- Kassa əməliyyatları
- Mübadilə əməliyyatları
- Mütəmadi köçürmələr

- Əmanətlər
- Kreditlər
- 24/7 rejimində işləyən bank xidməti kanalları (internet bankçılıq, mobil bankçılıq, ödəniş terminalları, ATM-lər, nağd vəsait qəbul edən ATM-lər)
- Elektron xidmətlər (SMS-xəbərdarlıq, KartTransfer, onlayn kredit ödənişi, onlayn kart və kredit sifarişi və s.)
- Ödəniş kartlarının emissiyası və ekvayrinqi (VISA, MasterCard, AmericanExpress, JCB, DinersClub, UnionPay)
- Pul köçürmələri (hesabdan köçürmələr və təcili köçürmələr (ManatExpress, IBAExpress, Lider, Blizko, Forsaj, UPT, Contact, WesternUnion)
- Depozit seyflərinin icarəsi
- ƏLA xidmət mərkəzi (24/7 rejimində işləyir)

Korporativ müştərilər:

- Cari hesablara xidmət
- Kassa əməliyyatları
- Mübadilə əməliyyatları
- Əmanətlər
- Kreditlər
- İnternet Bankçılıq
- Korporativ və biznes ödəniş kartları
- Köçürmələr
- Depozit seyflərinin icarəsi
- Sənədli əməliyyatlar (akkreditiv, qarantiyalar)
- Kartların ödənişə qəbulu və elektron ticarət

Bankın xidmət şəbəkəsi 36 filial, 39 şöbədən, 758 bankomatdan və 12 mindən artıq olan POS-terminaldan ibarətdir.

10. Emitentin işçilərinin sayı və onun rüblük dinamikası (tapşırıq müqaviləsi ilə çalışan şəxslər istisna olunmaqla)

31.12.2017 – 1614 nəfər

31.03.2018 – 1663 nəfər

30.06.2018 – 1674 nəfər

30.09.2018 – 1736 nəfər

31.12.2018 - 1818 nəfər

11. Emitentin idarəetmə orqanları haqqında məlumat: direktorlar şurası (müşahidə şurası) (olduqda), icra orqanı, audit komitəsi (olduqda), onların üzvlərinin adı,³

soyadı, atasının adı

Emitentin idarəetmə orqanları Səhmdarların Ümumi Yığıncağından, Müşahidə Şurasından, İdarə Heyətindən və Audit Komitəsindən ibarətdir.

Müşahidə Şurasının tərkibi:

- Mövsümov Şahmar Arif oğlu - Müşahidə Şurasının sədri
- Şahbazov Rüstəm Adıgözəl oğlu - Müşahidə Şurasının üzvü
- Hüseynov Emin Zamin oğlu - Müşahidə Şurasının üzvü
- Əhədov Xalid Nürəddin oğlu - Müşahidə Şurasının üzvü
- Bayramova Səidə Zeynal qızı - Müşahidə Şurasının üzvü

İdarə Heyətinin tərkibi:

- İbrahimov Abbas Məmmədəli oğlu – İdarə Heyətinin sədri
- Əliyev Nəbi Etibar oğlu - İdarə Heyəti sədrinin müavini
- Əmirov Aqşın Zəkaray oğlu - İdarə Heyəti sədrinin müavini
- Həbibullayev Elmir Şirin oğlu - İdarə Heyəti sədrinin müavini
- Əhmədov Vasif Eldar oğlu - İdarə Heyəti sədrinin müavini

Audit Komitəsinin tərkibi:

- Məmmədov Azad Musa oğlu - Audit Komitəsinin sədri
- Bədəlov Vüqar Şakir oğlu - Audit Komitəsinin üzvü
- Məmmədov Zamiq İsa oğlu - Audit Komitəsinin üzvü

12. Emitentin fiziki və hüquqi şəxs olan səhmdarlarının (payçılarının) ayrı-ayılıqda sayı

Fiziki şəxslər: 1 734

Hüquqi şəxslər: 14

13. Emitentin nizamnamə kapitalının beş faizi və daha artıq həcmdə səsli səhmlərinə (paylara) malik olan şəxslər (fiziki şəxsin soyadı, adı, atasının adı; hüquqi şəxsin adı, olduğu yer və VÖEN-i), onların hər birinə məxsus olan səhmlərin sayı (səhmlərin hər növü üzrə ayrı-ayrılıqda göstərilir) və emitentin nizamnamə kapitalında payı

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

S. Vurğun küçəsi 83

VÖEN 1401555071

Səhm (ədəd) – 4 201 786 773

Məbləğ – 1 134 482 428,71 AZN

Nisbət: 91.40 %

14. Nizamnamə kapitalında emitentin payı beş faizdən az olmayan hüquqi şəxslər (hüquqi şəxsin adı, olduğu yer, VÖEN-i, nizamnamə kapitalında emitentin payı)

Hüquqi şəxsin adı: Общество с Ограниченной Ответственностью «Банк МБА-Москва»

Hüquqi ünvanı: 123022, г. Москва, ул. Рочдельская, д. 14, стр. 1

Qeydiyyatı haqqında məlumat: RF Mərkəzi Bankı, 24.01.2002-ci il tarixli, 3395N-li lisenziya; Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 101 623 100 manat (AZN); 100%.

Hüquqi şəxsin adı: “Beynəlxalq Sığorta Şirkəti” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (ləğv etmə prosesində)

Hüquqi ünvanı: Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Cəfər Cabbarlı küçəsi, ev 40C;

VÖEN-i: 9900059991

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Ədliyyə Nazirliyi, 05.02.2002-ci il tarixli, 46 N-li şəhadətnamə ; Təşkilati hüquqi formasının dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq 29.05.2009-cu il tarixdə, yenidən qeydiyyatdan keçmişdir ; 9900059991 N-li şəhadətnamə ;

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 14 800 000 manat (AZN); 100%.

Hüquqi şəxsin adı: “Azərikard” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

Hüquqi ünvanı: Bakı şəh., Nizami küç., 67 ;

VÖEN-i: 1400318341

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Ədliyyə Nazirliyi, 04.07.1996-cı il tarixli 2043N-li şəhadətnamə

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 500.000 manat (AZN); 100%.

Hüquqi şəxsin adı: “Beynəlxalq Lizing ” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ;

Hüquqi ünvanı: Bakı şəh., Nəsimi rayonu, Füzuli küçəsi 65;

VÖEN-i: 1300459221

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Ədliyyə Nazirliyi, 06.07.1999-ci il tarixli, 551 N-li şəhadətnamə. Adının və təşkilati hüquqi formasının dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq 27.06.2002-ci il tarixdə, yenidən qeydiyyatdan keçmişdir; 0102-A1-616 N-li şəhadətnamə ; Adının və təşkilati hüquqi formasının dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq 14.06.2007-ci il tarixdə, yenidən qeydiyyatdan keçmişdir ; 1107-T28- 4446 N-li şəhadətnamə ;

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 1 260 000 manat (AZN) ; 100%.

Hüquqi şəxsin adı: Bakı Banklararası Valyuta Birjası

Hüquqi ünvanı : Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Bülbül pr, ev 19

VÖEN-i: 9900014211

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Ədliyyə Nazirliyi Kollegiyasının 26.07.1993-cü il tarixli⁵

qərarı ilə dövlət qeydiyyatına alınıb. 22.02.2005-ci il tarixində yenidən qeydiyyata alınmışdır;

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 200 manat (AZN); 20%.

Hüquqi şəxsin adı: "Bakı Fond Birjası" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Hüquqi ünvanı: Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Bülbül pr, ev 19

VÖEN: 1700262271

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 23.10.1997-ci il tarixdə dövlət qeydiyyatına alınmışdır

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 60 000 manat (AZN); 5.55%.

Hüquqi şəxsin adı: "International Bank of Azerbaijan - Georgia" Joint Stock Company (ləğvətmə prosesində)

Hüquqi ünvanı: 18, Bochorma str., 0144, Tbilisi, Georgia;

Qeydiyyatı haqqında məlumat: Gürcüstan Milli Bankı, 07.02.2007-ci il tarixli, 0110242 N-li lisenziya;

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı: 12 273 060 manat (AZN); 100%

Hüquqi şəxsin adı: "Azərbaycan Kredit Bürosu" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

Hüquqi ünvanı: Bakı şəh., Yasamal rayonu, Cəfər Cabbarlı küç., ev 40C;

VÖEN: 1305349901

Qeydiyyatı haqqında məlumat: AR Vergilər Nazirliyi, 15.01.2018-cı il tarixli, 1305349901 N-li şəhadətnamə

Nizamnamə kapitalında Emitentin payı : 250 000 manat (AZN); 12.5%.

15. Emitentin səhmdarlarının (payçılarının) hesabat dövrü ərzində keçirilmiş yığıncaqları barədə məlumat:

- yığıncağın keçirilmə tarixi və yeri (ünvan)
- ümumi yığıncaqda qəbul edilmiş qərarlar

"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin səhmdarlarının 14.03.2018-ci il tarixli növbədənənar Ümumi Yığıncağı, Bakı şəhəri, Nizami küçəsi, 67, Bankın Baş ofisində keçirilmişdir.

Yığıncaqda aşağıdakı qərarlar qəbul edilmişdir:

- "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin kənar auditor tərəfindən təsdiqlənmiş və Audit Komitəsi tərəfindən tövsiyə edilmiş 2016-cı ilin maliyyə hesabatının təsdiq edilməsi haqqında;
- "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin törəmə müəssisəsi olan "Biznes-Rabitə" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin fəaliyyətinə xitam verilməsi haqqında;

- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin törəmə müəssisəsi olan “International Bank of Azerbaijan-Georgia” SC-nin fəaliyyətinə xitam verilməsi haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin Müşahidə Şurasının tərkibi və İdarə Heyəti sədrinin vəzifəsinin müvəqqəti icraçısının təyin edilməsi haqqında.

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin səhmdarlarının 11.05.2018-ci il tarixli növbədənənar Ümumi Yığıncağı, Bakı şəhəri, Nizami küçəsi, 67, Bankın Baş ofisində keçirilmişdir.

Yığıncaqda aşağıdakı qərarlar qəbul edilmişdir:

- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin Müşahidə Şurasının və Audit Komitəsinin tərkibi və işlərinin təşkili ilə bağlı olan məsələlər haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin Müşahidə Şurasının Əsasnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında
- “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-yə qarantıyanın verilməsinin rəsmiləşdirilməsi haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin ümitsiz borclarının balansdan silinməsi haqqında;
- 2018-ci ilin 4 ayı üzrə “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin maliyyə nəticələri üzrə hesabat haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin törəmə banklarının fəaliyyətlərinə xitam verilməsi prosesinin statusu üzrə hesabat haqqında .

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin səhmdarlarının 25.12.2018-ci il tarixli növbədənənar Ümumi Yığıncağı, Bakı şəhəri, Nizami küçəsi, 67, Bankın Baş ofisində keçirilmişdir.

Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin kənar auditor tərəfindən təsdiqlənmiş və Audit Komitəsi tərəfindən tövsiyə edilmiş 2017-ci ilin maliyyə hesabatının təsdiq edilməsi haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin 2018-ci ilin 11 ayı üzrə maliyyə nəticələrinə dair hesabat haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası

prosesinin statusu haqqında;

- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin Gürcüstan Respublikasında törəmə müəssisəsinin təşkilati-hüquqi formasının dəyişdirilməsi haqqında;
- “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin İdarə Heyəti sədrinin təyinatı haqqında;
- Bankın törəmə müəssisələrinin ləğv edilməsinin statusu haqqında;
- Bankın problemlı aktivlərinin “Aqrarkredit” QSC Bank olmayan Kredit Təşkilatına ötürülməsi prosesinin statusu haqqında

16. Emitentin dövriyyədə olan investisiya qiymətli kağızlarının buraxılışları haqqında məlumat (investisiya qiymətli kağızların hər buraxılışı ayrı-ayrılıqda göstərilir):

İnvestisiya qiymətli kağızın növü və forması:

Adi sənədsiz adlı səhmlər

İnvestisiya qiymətli kağızlar buraxılışının dövlət qeydiyyat nömrəsi və qeydiyyat tarixi:

AZ 1004004581

Son emissiyanın yekunları haqqında hesabatın qeydiyyat tarixi: 23 Yanvar 2017-ci il

İnvestisiya qiymətli kağızların miqdarı və nominal dəyəri

Hər birinin nominal dəyəri 0,27 (sıfır tam iyirmi yeddi) manat olan 4.597.360.178 (dörd milyard beş yüz doxsan yeddi milyon üç yüz altmış min yüz yetmiş səkkiz) ədəd adi sənədsiz adlı səhmlər

İnvestisiya qiymətli kağızlar buraxılışının məcmu nominal dəyəri

1 241 287 248,06 (bir milyard iki yüz qırx bir milyon iki yüz səksən yeddi min iki yüz qırx səkkiz manat altı qəpik)

Hesabat ili ərzində emitent tərəfindən səhmlər üzrə ödənilmiş dividendlər haqqında məlumat (hesabat ilində səhmlərin hər növü üzrə ödənilmiş dividendlərin məbləği göstərilir)

Hesabat ili ərzində emitent tərəfindən səhmlər üzrə ödənilmiş dividend olmamışdır,

Faizli istiqrazlar buraxılışı haqqında məlumatda - istiqrazlar üzrə gəlirliyin illik faiz dərəcəsi

Emitentin İdarə Heyətinin 121 N-li, 30.08.2017-ci il tarixli iclasında alınmış qərara əsasən (borc qiymətli kağızların) buraxılışı:

İstiqrazın növü: qiymətli kağız

Həcmi: 1.000.000.000 ABŞ dolları

Ödəniş müddəti: 2024-cü il

Status: təminatlı, subordinasiya edilməyən

Yerləşdirmə növü: açıq

Valyuta: ABŞ dolları

Gəlirlilik: 3.5 %

Gəlirlilik növü: faiz

İnvestisiya qiymətli kağızların yerləşdirildiyi və ya tədavüldə olduğu fond birjasının adı və olduğu yer (olduqda)

“Bakı Fond Birjası” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti VÖEN: 1700262271

Hüquqi ünvanı: AZ1095, Bakı şəhəri Səbail rayonu, Bülbül pr., ev 19

Faktiki ünvanı: AZ1025, Bakı şəhəri, Babək prospekti, Ə. Quliyev 11/31

17. Emitent tərəfindən bağlanmış xüsusi əhəmiyyətli əqdlər barədə məlumatlar

Hesabat dövründə emitent tərəfindən aşağıdakı xüsusi əhəmiyyətli əqd bağlanmışdır:

- “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-yə, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin tikintisi layihəsi çərçivəsində tikinti işləri ilə bağlı “Marabda-Kartsaxi Dəmir Yolu” şirkəti ilə bağlanmış müqavilələr əsasında 15.04.2018-ci il tarixədək illik 1.00 faiz dərəcəsi ilə açılmış, hal-hazırda qalıq məbləği ümumilikdə 197 359 167.81 ABŞ dolları təşkil edən 15 qarantıyanın qüvvədə olma müddətinin 15.04.2019-cu il tarixədək uzadılması.

18. Emitent tərəfindən aidiyyəti şəxslərlə bağlanmış əqdlər barədə məlumatlar

- 31.12.2018-ci il tarixinə Emitentin törəmə müəssələri və törəmə bankları ilə bağlanmış əqdlər üzrə kredit qalıqları 91 127 510 AZN təşkil etmişdir
- Banka aidiyyəti olan fiziki şəxslər və onlar adından hərəkət edən şəxslərlə bağlanmış kredit əqdləri üzrə qalıq 2 633 030 AZN təşkil etmişdir

19. Hesabatın açıqlanma mənbəyi haqqında məlumat

Emitentin rəsmi saytında: www.ibar.az

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC”-nin
İdarə Heyəti sədrinin müavini-
Baş maliyyə inzibatçısı

Maliyyə menecmenti
departamentinin direktoru

— Nəbi Əliyev

Nazlı Məmmədova

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat.....	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	6
2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası.....	6
3. Hesabatların tərtibatının əsası.....	8
4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	9
5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları.....	24
6. Səqment hesabatı.....	25
7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri.....	27
8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	27
9. İnvestisiya qiymətli kağızları.....	28
10. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	29
11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər.....	34
12. Digər aktivlər və öhdəliklər.....	35
13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	36
14. Müştəri hesabları.....	36
15. Digər borc öhdəlikləri.....	37
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları.....	37
17. Vergilər.....	37
18. Kapital.....	38
19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər.....	39
20. Kredit zərəri və digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarılma.....	42
21. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	43
22. Əməliyyat xərcləri.....	43
23. Risklərin idarə edilməsi.....	43
24. Ədalətli dəyər ölçülməsi.....	54
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	56
26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar.....	57
27. Kapital adekvatlığı.....	59
28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	59

Müstəqil auditorun hesabatı

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin səhmdarlarına və İdarə Heyətinə

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə dair hesabat

Rəy

Biz “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi”-nə (“MBESŞ Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və bu hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman ümumi şəkildə nəzərdən keçirilmişdir. Sözügedən məsələlərə dair biz ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri	Tərəfimizdən aparılan audit əsas audit məsələlərini hansı şəkildə nəzərdən keçirmişdir
------------------------------	---

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatın və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatın Qrupun maliyyə vəziyyəti üçün əhəmiyyətini, yeni qəbul edilmiş 9 saylı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS ("MHBS 9) əsasında gözlənilən kredit zərərlərinin ("GKZ") qiymətləndirilməsi ilə bağlı çətinlikləri və mühakimələri nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi hesab etdik.

Qrup defolt ehtimalını, proqnozlaşdırılan defolt riskini və defolt halında yaranan riski müəyyən etmək üçün keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilə bilən məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud proqnoz məlumatlarını nəzərdən keçirməklə əhəmiyyətli mühakimələr və qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. Maliyyə aktivləri üzrə fərdi şəkildə GKZ-nin hesablanması borcalanların cari və proqnozlaşdırılan maliyyə göstəriciləri və girovun dəyəri nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin ssenari təhlilinin aparılmasını tələb edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair Qeyd 4 "Mühüm mühasibat uçot prinsipləri", Qeyd 10 "Müştərilərə verilmiş kreditlər", Qeyd 19 "Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər" və Qeyd 23 "Risklərin idarə olunması" adlı qeydlərə daxil edilmişdir.

Audit prosedurlarımıza, digərləri ilə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Biz Qrupun müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üçün ehtiyatı hesablamaq üçün 9 saylı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq işlənilib hazırlanmış gözlənilən kredit zərəri metodologiyasını qiymətləndirdik;
- ▶ Biz bu metodologiyaya uyğun olaraq Qrup tərəfindən əhəmiyyətli kredit riski parametrləri anlayışının uyğunluğunu və onların metodologiyaya uyğun olaraq tətbiqinin ardıcılığını nəzərdən keçirdik;
- ▶ Biz müvafiq statistika modellərini, əsas giriş məlumatlarını və fərziyyələri, eləcə də GKZ-nin məcmu əsasda hesablanması zamanı proqnoz məlumatlarının daxil edilməsini qiymətləndirdik.
- ▶ Girovun dəyəri də daxil olmaqla fərdi əhəmiyyətli kreditlərdən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təhlil etdik. Biz Qrupun daxili və xarici qiymətləndiriciləri və girovun ədalətli dəyərində dair mövcud bazar məlumatları haqqında hesabatları nəzərdən keçirdik;
- ▶ Biz Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanan məlumatları qiymətləndirdik.

Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair "Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası" adlı 2 saylı Qeyddə təsvir edildiyi kimi Qrup aktiv və öhdəliklərini restrukturizasiya etməkdədir. Əhəmiyyətli dərəcədə mühakimələr işləndiyinə və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına ciddi təsir göstərdiyinə görə, aktiv və öhdəliklərin restrukturizasiyası əsas audit məsələləri olmuşdur.

Biz aktivlərin və öhdəliklərin restrukturizasiyası üzrə rəhbərliyin cari proseslərinə dair anlayışlarımızı yenilədik.

Biz Qrupun aktiv və öhdəliklərinin restrukturizasiyasından irəli gələn əməliyyatların uçot qaydasını, o cümlədən maliyyə nəticələrinin təsnifatını qiymətləndirdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası ilə bağlı açıqlanan məlumatı qiymətləndirdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (bələ məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit komitəsinin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Audit komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditor hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

15 May 2019-cu il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2018-ci il	2017-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7	1,810,173	2,707,095
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları		54,702	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	3,249,773	3,317,521
Investisiya qiymətli kağızları	9	90,845	69,628
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	1,674,153	1,542,910
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	1,150,401	1,103,964
Cari mənfəət vergisi aktivləri		2,102	18,137
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	17	900	7,340
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	11	200,731	222,915
Digər aktivlər	12	40,463	29,999
Cəmi aktivlər		8,274,243	9,074,712
Öhdəliklər			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	13	45,260	69,289
Müştəri hesabları	14	4,364,649	5,239,613
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	2	364,596	515,767
Digər borc öhdəlikləri	15	106,630	175,998
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	1,490,698	1,461,701
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		1,836	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	17	85,255	554
Digər öhdəliklər	12	172,130	232,281
Cəmi öhdəliklər		6,631,054	7,695,203
Kapital			
Səhm kapitalı	18	1,241,287	1,241,287
Əlavə ödənilmiş kapital		1,909,116	1,900,315
Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat		(12,846)	26,201
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		36,878	35,492
Investisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir		38,419	32,555
Yığılmış defisit		(1,569,665)	(1,860,858)
Bankın səhmdarlarına aid olan cəmi kapital		1,643,189	1,374,992
Qeyri-nəzarət payı		-	4,517
Cəmi kapital		1,643,189	1,379,509
Cəmi öhdəliklər və kapital		8,274,243	9,074,712

İdarə Heyətinin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Cənab Abbas İbrahimov
İdarə Heyətinin Sədri

Cənab Nəbi Əliyev
İdarə Heyəti Sədrinin müavini, Baş maliyyə
inzibatçısıBakı, Azərbaycan
15 may 2019-cu il

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2018-ci il	2017-ci il
Effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		195,393	236,818
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		161,415	167,174
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		29,381	12,338
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		48,266	35,906
İnvestisiya qiymətli kağızları		2,286	3,761
		436,741	455,997
Faiz xərci			
Müştəri hesabları		(63,451)	(139,374)
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(1,416)	(120,976)
Digər borc öhdəlikləri		(1,972)	(34,931)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(93,915)	(64,753)
		(160,754)	(360,034)
Xalis faiz gəliri		275,987	95,963
Kredit zərərlərinin qaytarılması	20	71,672	5,596
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlərindən sonra xalis faiz gəliri		347,659	101,559
Haqq və komissiya gəliri	21	88,851	98,163
Haqq və komissiya xərci	21	(17,824)	(15,769)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması və kredit şərtlərinin dəyişməsindən əmələ gələn xalis zərər		(19,075)	(6,225)
Borcun restrukturizasiyası üzrə gəlir	2	-	502,439
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlirlər:			
- Diling		55,355	128,751
- Məzənnə fərqi		21,143	91,247
- Xarici valyuta ilə törəmə alətlərlə əməliyyatlar		-	13,983
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin (dəyərsizləşməsi)/qaytarılması	11	(6,736)	11,544
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	20	42,138	7,828
Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması	20	8,837	18,791
Əməliyyat xərcləri	22	(127,994)	(149,457)
Digər əməliyyat gəliri		3,182	9,855
Qeyri-faiz gəliri		47,877	711,150
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		395,536	812,709
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	17	(96,860)	13,690
İl üzrə xalis mənfəət		298,676	826,399
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir</i>			
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqi		(39,047)	488
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan xalis digər ümumi (zərər)/gəlir		(39,047)	488
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan digər ümumi gəlir</i>			
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		7,330	11,841
Binalar üzrə yenidənqiymətləndirmə ehtiyatında dəyişiklik		1,733	1,503
Digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(1,813)	(2,669)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir, xalis		7,250	10,675
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		266,879	837,562
Mənfəət aiddir:			
- Bankın səhmdarları		298,653	828,112
- qeyri-nəzarət payı		23	(1,713)
Cəmi ümumi gəlir aiddir:			
- Bankın səhmdarları		266,856	839,243
- qeyri-nəzarət payı		23	(1,681)
		266,879	837,562
Bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (səhm üzrə AZN)	18	0.06	0.19

6-59-cu səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Bankın səhmdarlarına aiddir</i>								
	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Əlavə ödənilmiş kapital</i>	<i>Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat</i>	<i>Binalar üzrə yenidənqiymət ləndirmə ehtiyatı</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir</i>	<i>Yığılmış defisit</i>	<i>Cəmi (defisit)/ kapital</i>	<i>Qeyri-nəzarət payı</i>	<i>Cəmi (defisit)/ kapital</i>
1 yanvar 2017-ci il	641,287	1,556,693	25,713	34,990	23,082	(2,689,670)	(407,905)	6,198	(401,707)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	-	-	-	-	-	828,112	828,112	(1,713)	826,399
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	-	488	1,202	9,473	-	11,163	32	11,195
İl üzrə cəmi ümumi gəlir/(zərər)	-	-	488	1,202	9,473	828,112	839,275	(1,681)	837,594
Səhm kapitalına köçürmə	600,000	(600,000)	-	-	-	-	-	-	-
Əlavə ödənilmiş kapital	-	943,622	-	-	-	-	943,622	-	943,622
Yığılmış defisite köçürmə	-	-	-	(700)	-	700	-	-	-
31 dekabr 2017-ci il	1,241,287	1,900,315	26,201	35,492	32,555	(1,860,858)	1,374,992	4,517	1,379,509
9 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsinin təsiri (Qeyd 4)	-	-	-	-	-	(8,083)	(8,083)	-	(8,083)
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq	1,241,287	1,900,315	26,201	35,492	32,555	(1,868,941)	1,366,909	4,517	1,371,426
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	-	298,653	298,653	23	298,676
İl üzrə digər ümumi (zərər)/gəlir	-	-	(39,047)	1,386	5,864	-	(31,797)	-	(31,797)
İl üzrə cəmi ümumi (zərər)/gəlir	-	-	(39,047)	1,386	5,864	298,653	266,856	23	266,879
Əlavə ödənilmiş kapital	-	8,801	-	-	-	-	8,801	-	8,801
Qeyri-nəzarət payının əldə olunması	-	-	-	-	-	623	623	(4,540)	(3,917)
31 dekabr 2018-ci il	1,241,287	1,909,116	(12,846)	36,878	38,419	(1,569,665)	1,643,189	-	1,643,189

6-59-cu səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	<i>2018-ci il</i>	<i>2017-ci il</i>
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		262,606	265,424
Ödənilmiş faiz		(133,808)	(346,332)
Alınmış haqq və komissiya		79,055	98,364
Ödənilmiş haqq və komissiya		(17,824)	(11,090)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər		55,355	128,751
Maliyyə törəmə alətləri üzrə ödənişlər		-	(3,497)
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(53,053)	(54,469)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(46,110)	(62,380)
Alınmış digər əməliyyat gəliri		2,687	9,762
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		148,908	24,533
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		501	24,541
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		134,065	1,711,951
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(180,657)	660,792
Digər aktivlər		(11,999)	16,721
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artım</i>			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(24,378)	(55,853)
Müştəri hesabları		(858,055)	(292,582)
Digər öhdəliklər		7,941	(8,742)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(783,674)	2,081,361
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(337)	(5,307)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(784,011)	2,076,054
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(42,287)	(90,240)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		28,396	131,281
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması və avans ödənişləri		(9,448)	(7,900)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılmasından daxilolmalar		2,284	717
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(21,055)	33,858
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Digər borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(93,773)	(98,058)
Digər borc öhdəliklərindən daxilolmalar		20,940	17,224
Subordinasiyalı borcun ödənilməsi		-	(600,000)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi		(3,307)	(51,321)
Qeyri-nəzarət payının əldə olunması		(3,917)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(80,057)	(732,155)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		(9,893)	(31,633)
Kredit zərəri üzrə ehtiyatda dəyişikliyin təsiri		(1,906)	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(896,922)	1,346,124
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	7	2,707,095	1,360,971
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	7	1,810,173	2,707,095

6-59-cu səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>Buraxılmış borc qiymətli kağızları</i>	<i>Digər borc öhdəlikləri</i>	<i>Subordinasiyalı borc</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	918,824	1,568,307	778,755	3,265,886
Emissiyadan daxilolmalar	-	17,224	-	17,224
Geri qaytarma	(51,321)	(98,058)	(600,000)	(749,379)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən öhdəliklərin restrukturizasiyanın qeyri-nağd təsiri	649,069	(1,253,207)	(170,100)	(774,238)
Məzənnə fərqi	(33,031)	(37,694)	(6,970)	(77,695)
Digər dəyişikliklər	(21,840)	(20,574)	(1,685)	(44,099)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	1,461,701	175,998	-	1,637,699
Nağd daxilolmalar	-	20,940	-	20,940
Nağdsız daxilolmalar	-	2,099	-	2,099
Geri qaytarma	(3,307)	(93,773)	-	(97,080)
Məzənnə fərqi	(93)	(1)	-	(94)
Digər dəyişikliklər	32,397	1,367	-	33,764
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,490,698	106,630	-	1,597,328

"Digər dəyişikliklər" sətirinə buraxılmış borc qiymətli kağızları, digər borc öhdəlikləri və subordinasiya borc üzrə hesablanmış, lakin ödənilməmiş faizlər daxildir. Qrup ödənilmiş faiz xərclərini (keçmiş dövrlərdə hesablanmış faizlər daxil olmaqla) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirir.

Yuxarıdakı cədvəldə təqdim edilmiş qeyri-nağd dəyişikliklərdən əlavə, 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə digər əhəmiyyətli qeyri-nağd hərəkətə "Aqrarkredit" QSC-yə xalis balans dəyəri 88,912 min AZN təşkil edən müştərilərə verilmiş kreditlərin və digər aktivlərin köçürülməsi, eləcə də 52,503 min AZN məbləğində yerinə yetirilməmiş zəmanətlər və akkreditivlər daxildir – hər ikisi "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlərin azaldılması əvəzində.

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə digər əhəmiyyətli qeyri-nağd hərəkətə Qrupun restrukturizasiya prosesi çərçivəsində "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq cəmi balans dəyəri 1,103,964 min AZN məbləğində olan debitor borclarının əvəzində "Aqrarkredit" QSC-yə cəmi balans dəyəri 4,013,909 min AZN təşkil edən müştərilərə verilmiş kreditlərin və digər aktivlərin köçürülməsi, eləcə də 1,382,481 min AZN məbləğində maliyyə öhdəliklərinin (yuxarıdakı cədvəldə göstərilənlərdən əlavə) Dövlətə köçürülməsi daxildir (Qeyd 2).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ("Bank") 1991-ci ildə tam dövlətə məxsus olan Bank kimi təsis edilmişdir və əsas fəaliyyət ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır.

Bankın fəaliyyəti Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir. Bank 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi Bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri ilə ticarət, kredit və zəmanətlərin verilməsindən ibarətdir.

Bankın qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küçəsi 67.

31 dekabr 2017-ci il və 2018-ci il tarixlərinə Bankın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 36 filialı olmuşdur.

Əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Bankın və onun törəmə müəssisələrinin (bundan sonra birlikdə "Qrup" adlandırılacaq) hesablarını ehtiva edir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Mülkiyyət payı (%)		Fəaliyyət növü
		2018	2017	
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	Azərbaycan Respublikası	Ana müəssisə		Bankçılıq
Törəmə müəssisələr				
"ABB-Moskva" MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	Bankçılıq
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı-Gürcüstan" ASC	Gürcüstan Respublikası	100.0	75.0	Bankçılıq
"Beynəlxalq Sığorta Şirkəti" ASC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Sığorta
"Azərbaycan Rabite" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Plastik kartların prosesinq mərkəzi
"Beynəlxalq Lizinq Şirkəti" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Lizinq
"Biznes Rabite" MMC	Azərbaycan Respublikası	-	100.0	İT infrastrukturunu

2018-ci il ərzində Qrup "Biznes Rabite" MMC-ni ləğv etmişdir. 2017-ci və 2018-ci il ərzində törəmə müəssisənin fəaliyyət göstərmədiyini nəzərə alaraq ləğvetmənin hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

2018-ci ildə Qrup, "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı-Gürcüstan" ASC-də 25% qeyri-nəzarət payını almış və ləğv etmə prosesinə başlamışdır ki, nəticədə yerli tənzimləyici orqan törəmə müəssisənin bank lisenziyasını ləğv etmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatının buraxıldığı tarixə ləğvetmə prosesi davam edir və onun 2019-cu ilin ortalarında prosenin tamamlanması planlaşdırılır.

2019-cu ildə "ABB-Moskva" MMC törəmə müəssisənin fəaliyyətinin davam etdirilməsinə qərar verilmişdir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrupun səhmdarları aşağıdakılar olmuşdur:

Səhmdarlar	2018 (%)	2017 (%)
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	92.65	77.79
"Aqrarkredit" QSC	0.11	14.86
Digər*	7.24	7.35
Cəmi	100.00	100.00

(*) digər səhmdarlara hər biri 5%-dən az səhm payına sahib olan azlıq təşkil edən səhmdarlar daxil olmuşdur.

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası

2015-2016-cı illər ərzində qlobal neft qiymətlərinin davamlı şəkildə azalması nəticəsində Azərbaycan bir sıra mənfəət potensialını gücləndirmək, həmçinin ödənişlərin balansında dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə 2015-ci ildə ARMB Azərbaycan manatını ABŞ dollarına qarşı 1 ABŞ dolları üçün 0.7862 AZN-dən 1.5500 AZN-ə qədər devalvasiya etmişdir. Bu devalvasiyadan sonra ARMB üzən məzənnəyə keçidi bəyan etdi. 2016-cı ildə AZN-in ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi 1 ABŞ dolları üçün 1,4900 AZN və 1,7707 AZN aralığında dəyişməyə davam etmişdir. Bu, iqtisadiyyatın əksər sahələrində tənəzzülə gətirib çıxarmış və bank sektorunda problemlə kreditlərin həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Problemlı aktivlərin restrukturizasiyası

Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə müşayiət olunan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti 2015-2016-cı illərdə Qrupun kapital mövqeyi və keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Qrupun aktivlərinin keyfiyyəti və likvidlik mövqeyi ARMB və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ("AMN") tərəfindən dərinlən təhlil edildikdən sonra 15 iyul 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Qrupun aktivlərinin sağlamlaşdırılması tədbirlərini nəzərdə tutan Fərman imzalamışdır. 28 iyul 2015-ci il tarixində Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Qrup problemlı aktivlərin siyahısını təsdiqləmiş, həmin siyahı Qrupun restrukturizasiya planına daxil edilmişdir. Problemlı aktivlərə müştərilərə və Banklara verilmiş ümitsiz və vaxtı keçmiş kreditlər, habelə müəyyən zamanətlər və digər balansdan kənar öhdəliklər daxil edilmişdir. Prezidentin Fərmanına və cəlb olunan tərəflər arasında imzalanmış digər sənədlərə əsasən Qrupun müəyyən problemlı aktivləri 2015-2017-ci illərdə bir neçə tranş ilə dövlətin mülkiyyətində olan "Aqrarkredit" QSC-yə ötürülmüşdür.

Problemlı aktivlərin köçürülməsinin birinci mərhələsi 2016-cı ildə müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmışdır. Proqram çərçivəsində köçürülmüş aktivlər köçürmə tarixində aktivlərin ümumi balans dəyərini əks etdirən 9,930,957 min AZN məbləğində olmuşdur (ehtiyatlardan əvvəl).

2016-cı ildə AMN, ARMB, MBNP və Qrup proqramın yekun mərhələsi olaraq "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək qalan problemlı aktivləri müəyyən etmək üçün əlavə işlər görmüşlər. 10 fevral 2017-ci il tarixində müvafiq tərəflər və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən bu cür problemlı aktivlərin siyahısı təsdiq edilmişdir. Həmin aktivlər 4,013,909 min AZN məbləğində olmuşdur. Köçürmənin müvafiq əməliyyatların 1 yanvar 2017-ci il tarixinə bütün balans və balansdan kənar riskləri də daxil olmaqla tam ümumi dəyəri ilə həyata keçirilməsi razılaşdırılmışdır. 2017-ci ilin aprel ayında Qrup və "Aqrarkredit" QSC razılaşma imzalamış və problemlı aktivlərin köçürülməsinə başlamışlar. 2017-ci il ərzində Qrup köçürülmüş problemlı aktivlər əvəzində ödəmə tarixində ödənilməli olan 4% kupon dərəcəsi ilə cəmi 2,900,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər əldə etmişdir. Daha sonra 2,248,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər Qrupun restrukturizasiya proqramı əsasında borc öhdəlikləri ilə birlikdə Dövlətə köçürülmüşdür.

2017-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunan adi veksellərin dəyəri köçürülmüş müvafiq problemlı aktivlərin dəyərindən 515,767 min AZN çox olmuş və bunun üçün 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər əks olunmuşdur. "Aqrarkredit" QSC-yə əlavə köçürüləcək problemlı aktivlər və balansarxası maliyyə təəhhüdlərinə görə ödəniləcək məbləğ 2018-ci ildə azalaraq 31 dekabr 2018-ci ildə 364,596 min AZN təşkil edir.

Adi veksellərə AMN zəmanət verir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları imzalandığı tarixə Qrup "Aqrarkredit" QSC-yə proqramın yekun mərhələsinə daxil edilmiş problemlı kreditlərin 95%-dən çox hissəsini köçürmüşdür. Problemlı aktivlərin qalan hissəsinin köçürülməsinin 2019-cu ilin ortasınaq başa çatdırılması gözlənilir.

Öhdəliklərin restrukturizasiyası

2016-cı ildə Qrup 1,946,407 min AZN məbləğində vergidən sonra zərər tanımışdır. Tanınan əhəmiyyətli zərərlər nəticəsində Qrupun 2016-cı ilin 4-cü rübündə və 2017-ci ilin birinci yarısında borc öhdəliklərini və tənzimləyici əmsalları pozmuşdur. Nəticə olaraq, 31 dekabr 2016-cı ildə Qrupun şərtləri pozulmuş öhdəlikləri tələbli öhdəliklər kimi təsnif edilmişdir.

Maliyyə çətinliklərinə görə 11 may 2017-ci ildə Qrup müəyyən öhdəliklərini yerinə yetirməmiş və onların restrukturizasiyasını elan etmişdir.

23 may 2017-ci ildə Qrup kreditlərə borcların təklif edilən restrukturizasiya şərtlərini ("Restrukturizasiya planı") bəyan etmişdir. 2017-ci ilin may və iyun aylarında Qrup ABŞ və Böyük Britaniyada aktivlərinin kreditlərin iddialarından qorunmasına razılıq əldə etmişdir. Təklif edilən Restrukturizasiya planı Qrupun öhdəliklərinin Azərbaycan Respublikasının öhdəlikləri ilə əvəzlənməsi, öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin artırılması, faiz dərəcələrinin azaldılması, seçilmiş öhdəliklər üzrə əsas borc məbləğlərinin azaldılması kimi müxtəlif həll yollarını nəzərdə tuturdu. 18 iyul 2017-ci ildə Qrup restrukturizasiya ilə əhatə olunan əsas borc məbləğinin 93,9%-nə sahib olan kreditlər tərəfindən Restrukturizasiya planının təsdiq olunduğunu elan etdi. 2017-ci ilin avqust ayında MBNP və Nəsimi Rayon Məhkəməsi Qrupun Restrukturizasiya planını təsdiqləmişlər. 2017-ci ilin sentyabr ayında Qrup təsdiqlənmiş Restrukturizasiya Planında müəyyən edilmiş şərtlərlə öhdəliklərinin restrukturizasiyasını həyata keçirmişdir. Bəzi kreditlər borcun restrukturizasiyası nəticəsində Qrupa qarşı hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edildiyi tarixdə davam edən məhkəmə icraatını başlatmışlar (Qeyd 19). Texniki olaraq restrukturizasiyanın buraxılmış bütün avrobondların bütün kreditlərə paylanacağı zaman yekunlaşması gözlənilir.

Qrup 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan dövr üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər haqqında hesabatda restrukturizasiyadan 502,439 min AZN məbləğində gəlir tanımışdır. Bu məbləğ yeni buraxılmış Avrobondların ədalətli dəyəri və köhnə öhdəliklər arasında 280,880 min AZN məbləğində Qrupun tanıdığı fərq və adi veksellər qarşılığında dövlətə köçürülmüş öhdəliklərdən əmələ gələn 221,559 min AZN məbləğində gəlirdən ibarətdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Öhdəliklərin restrukturizasiyası (davamı)

Proqramın birinci mərhələsi çərçivəsində köçürülmüş problemlə aktivlərin əhəmiyyətli hissəsi xarici valyutalarda ifadə edilmişdir. Proqramın birinci mərhələsinə daxil olan problemlə aktivlər əvəzinə "Agrarkredit" QSC-nin Qrupa verdiyi ödənişlər AZN ilə ifadə olunduğundan, bu, Qrup üçün əhəmiyyətli xarici valyuta riskini yaratmışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin xarici valyutada qısa mövqeyi təxminən 1,031,052 min AZN (31 dekabr 2017-ci il: 2,816,000 min AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun kapital mövqeyini qiymətləndirmək məqsədilə 2016-cı ilin dekabr ayında AMN Qrupun Səhm kapitalının artırılması məqsədilə 600,000 min AZN məbləğində vəsait yatırmışdır. Səhmlərin emissiyası 2017-ci ilin yanvar ayında başa çatdırılmışdır.

2017-ci ilin iyul ayında restrukturizasiya planı təsdiq edildikdən sonra Moody's Qrupun reytingini defolt elan edildikdən sonra təyin edilmiş Caa1 səviyyəsindən B3 səviyyəsində yüksəlmişdir. Defolt elan edildikdən əvvəl Moody's tərəfindən Qrupa təyin edilmiş reyting B1 səviyyəsində olmuşdur. 2017-ci ilin noyabr ayında Fitch Qrupun reytingini defolt elan edildikdən sonra təyin edilmiş RD səviyyəsindən B- səviyyəsində yüksəlmişdir. Defolt elan edildikdən əvvəl Fitch tərəfindən Qrupa təyin edilmiş reyting BB səviyyəsində olmuşdur. Reytinglər Qrupun borclarının restrukturizasiyasının tamamlanması və problemlə kreditlərin köçürülməsi prosesinin yekun hissəsinin əhəmiyyətli dərəcədə tamamlanmasından sonra yüksəldilmişdir.

2018-ci ilin iyun ayında Fitch Qrupun uzunmüddətli emitent defolt reytinginin sabit proqnozla B- səviyyəsində olmasını təsdiq etmişdir. Bundan əlavə agentlik Qrupun dayanıqlılıq reytingi (VR) üzrə Dəyişən Reytingi İzləmə (RWE) ilə bağlı məsələni həll etmiş və VR-i 'ccc' səviyyəsindən 'b-' səviyyəsində yüksəlmişdir.

2019-cu ilin aprel ayında Moody's reyting agentliyi Bankın reytinglərini belə yeniləmişdir: kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi (caa2 səviyyəsindən b3 səviyyəsinə artım), düzəliş edilmiş kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi (caa2 səviyyəsindən b3 səviyyəsinə artım), uzunmüddətli bank əmanətləri reytingi (B3 səviyyəsindən B1 səviyyəsinə artım), uzunmüddətli qarşı-tərəf riskinin qiymətləndirilməsi (b2 (cr) səviyyəsindən Ba3 (cr) səviyyəsinə artım), uzunmüddətli qarşı-tərəf riski reytingi (B2 səviyyəsindən Ba3 səviyyəsinə artım).

Təkmilləşdirilmiş gəlirlik və böyük qısamüddətli xarici valyuta mövqeyindən irəli gələn azalmış təzyiq Qrupun xarici reytinglərinin yüksəlməsini əks etdirir. Bu həmçinin, Qrupun hazırkı aşağı riskli aktivlərinin strukturu və likvidlik mövqeyi tərəfindən dəstəklənir.

Gələcək əməliyyat mənfəətliliyini təmin etmək və maliyyə sabitliyini qorumaq üçün Qrupun rəhbərliyi və səhmdarları Qrupun həm korporativ, həm pərakəndə seqmentlərdə fəaliyyətini təkmilləşdirmək niyyətindədir və digər tədbirlərlə yanaşı aşağıdakı addımları da ehtat edən plan tərtib etmişdilər:

- ▶ Mövcud əməliyyatların səmərəliliyinin artırılması;
- ▶ Az gəlirli investisiyalardan imtina;
- ▶ Yekun qısa valyuta mövqeyinin hecinqi və ya bağlanması;
- ▶ Funksional valyutada maliyyələşmənin cəlb edilməsi;
- ▶ 2019-2021-ci il və gələcək dövrlər üçün inkişaf strategiyasının tətbiqinə başlanması; və
- ▶ Qrupun gələcəkdə özəlləşdirilməyə hazırlanması.

Rəhbərlik hesab edir ki, yuxarıda göstərilən tədbirlər və nəzarət edən səhmdarın davamlı maliyyə dəstəyi Qrupun fəaliyyətinə davam edən müəssisə olmasını təmin edəcək və buna görə də, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam edəcək müəssisə olması ehtimalı ilə hazırlanmışdır.

3. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Qrupun təqdimat və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Qrup qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə (DÜGƏD) ölçülmüş binalar və borc və kapital alətləri istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)**Yenidən təsnifləşdirmə**

9 sayılı MHBS-nin (4 sayılı Qeyd) tətbiqindən sonra Qrup konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda düzəliş edərək, kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılmasını və 9 sayılı MHBS-yə uyğun müəyyən edilmiş digər maliyyə aktivlərini ayrıca sətir elementi kimi təqdim etmişdir. Müvafiq olaraq 2017-ci ilin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda 2018-ci ilin təqdimatına uyğun olaraq ehtiyat və digər dəyersizləşmənin qaytarılması aşağıdakı kimi yenidən təsnifləşdirilmişdir:

	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən təsnifləşdirmə	Düzəliş edilmiş
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın geri qaytarılması və digər maliyyə aktivləri	–	7,828	7,828
Digər dəyersizləşmələrdən geri qaytarılma	26,619	(7,828)	18,791

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı**Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər**

Qrup 15 sayılı MHBS və 9 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq edir. Yeni mühasibat uçotu standartlarının qəbul edilməsi nəticəsində yaranan dəyişikliklərin mahiyyəti və təsiri aşağıda təsvir edilmişdir.

Qrup 1 yanvar 2018-ci il tarixində və bu tarixdən sonra qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş heç bir standartı, şərhli və ya düzəlişi erkən tətbiq etməmişdir. Tətbiq edilmiş hər bir düzəlişin mahiyyəti və təsiri aşağıda təsvir edilmişdir.

9 sayılı MHBS Maliyyə alətləri

9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və qiymətləndirmə" adlı MUBS-u əvəz edir. Qrup 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməmişdir. Buna görə 2017-ci il üzrə müqayisəli məlumatlar 39 sayılı MUBS əsasında təqdim edilir və 2018-ci il üzrə təqdim edilən məlumatlarla müqayisə edilmir. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əmələ gələn fərqlər birbaşa 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmışdır və aşağıda açıqlanır.

(a) Təsnifləşdirmə və qiymətləndirmə

9 sayılı MHBS-yə əsasən "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər (MZƏD) kimi təsnifləşdirilir. Bu meyarla uyğun olaraq "əsas kreditləşmə sazişinə uyğun olmayan borc alətləri, məsələn, əlaqədar konvertasiya opsiyonları və ya "reğress hüququ olmayan" kreditlər kimi alətlər MZƏD ilə ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün, ilkin tanınmada təsnifat bu alətlərin idarə olunduğu biznes modelinə əsasən müəyyən edilir:

- ▶ "yığılmaq üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür;
- ▶ "yığılmaq və satış üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülür (DÜGƏD);
- ▶ ticarət maliyyə aktivləri daxil olmaqla digər əsaslarla idarə olunan alətlər MZƏD ilə ölçülür.

Alətin DÜGƏD ilə təsnifləşdirilməsi yekun olaraq təyin edildiyi hallar istisna olmaqla, kapital maliyyə aktivləri ilkin tanınmada MZƏD ilə ölçülən alət kimi təsnifləşdirilməlidir. DÜGƏD ilə təsnif edilən kapital investisiyaları üçün dividend gəliri istisna olmaqla, bütün realizasiya edilmiş və realizasiya edilməmiş gəlir və zərərlər, sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre təsnifləşdirilməyərək, digər ümumi gəlirdə tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi hazırkı 39 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə əsas etibarilə dəyişməz olaraq qalır. Törəmə alətlər MZƏD ilə ölçülməkdə davam edəcəkdir. Əlaqədar törəmə alətlər artıq əsas maliyyə aktivindən ayrılır.

(b) Deyersizləşmə

9 sayılı MHBS-nin tətbiqi Qrupun maliyyə aktivləri üzrə dəyersizləşmə zərərlərinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir, belə ki, 39 sayılı MUBS-un çəkilmiş zərərlər əsasında yanaşması proqnoz gözlənilən kredit zərəri yanaşması (GKZ) ilə əvəz edilmişdir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Qrup kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri müqavilələri ilə birlikdə MZƏD ilə ölçülməyən bütün kreditlər və digər borc maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatı uçota alır. Kapital alətləri üzrə 9 sayılı MHBS əsasında dəyersizləşmə hesablanmır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)**

Kredit riski əmələ gəldiyi andan etibarən əhəmiyyətli artdığı hallar istisna olmaqla ehtiyat növbəti ön iki ay ərzində defolt ehtimalı ilə bağlı GKZ-yə əsaslanır. Maliyyə aktivi "satın alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivi" (SYKD) tərifinə uyğundursa, ehtiyat aktivin istifadə müddəti üzrə GKZ-dəki dəyişikliyə əsaslanır. Qrupun dəyersizləşmə metodunun detalları 23 sayılı Qeyddə göstərilir, 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-nin tətbiqinin kəmiyyət təsiri aşağıdakı (c) bəndində göstərilir.

(c) 9 sayılı MHBS-yə keçidin təsiri

Aşağıdakı cədvəllərdə 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin 1 yanvar 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla və bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri, o cümlədən 39 sayılı MUBS əsasında çəkilmiş kredit zərərinin hesablanması qaydasının 9 sayılı MHBS ilə nəzərdə tutulmuş GKZ ilə əvəz edilməsinin təsiri də əks etdirilir.

39 sayılı MUBS əsasında balans dəyərini 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS əsasında qeydə alınmış qalıqlarla üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Maliyyə aktivləri	39 sayılı MUBS əsasında hesablanma		Yenidən təsnifləşdirmə	Yenidən hesablanma		IFRS 9	
	İstinad	Sınıf		Məbləğ	GKZ	Digər	Məbləğ
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		K və DB	2,707,095			2,707,095	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları			55,203			55,203	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		K və DB	3,317,521	(3,173)		3,314,348	Amortizasiya hesablanmış dəyər
İnvestisiya qiymətli kağızları		SMO	69,628			69,628	DÜGƏD
Müştərilərə verilmiş kreditlər		K və DB	1,542,910	(26,065)	5,365	1,522,210	Amortizasiya hesablanmış dəyər
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		K və DB	1,103,964	(1,664)		1,102,300	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Digər maliyyə aktivləri		K və DB	17,237	350		17,587	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Qeyri-maliyyə aktivləri							
Təxirə salınmış vergi aktivləri			7,340		3,094	(1,073)	9,361
Cəmi aktivləri			8,820,898		(27,458)	4,292	8,797,732
Qeyri-maliyyə öhdəlikləri							
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatlar			148,924	(15,083)			133,841
Cəmi öhdəliklər			148,924	(15,083)			133,841

Ehtiyatlar və bölüşdürülməmiş mənfəətə 9 sayılı MHBS-yə keçidin təsiri aşağıda təqdim edilir:

	Ehtiyatlar və bölüşdürülməmiş mənfəət
Bölüşdürülməmiş mənfəət	
39 sayılı MUBS əsasında yekun qalıq (31 dekabr 2017-ci il)	(1,860,858)
9 sayılı MHBS-yə uyğun GKZ-nin tanınması	(15,469)
Ümumi balans dəyərini yenidən ölçülməsi	5,365
Yuxarıdakılarla bağlı təxirə salınmış vergi	2,021
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	(1,868,941)
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinə görə kapitalda cəmi dəyişiklik	8,083

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 39 sayılı MUBS əsasında məcmu ilkin kredit zərəri üçün ehtiyat və 37 sayılı "Ehtiyatlar, potensial öhdəliklər və potensial aktivlər" adlı MUBS əsasında kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanət müqavilələri üçün ehtiyatlar 9 sayılı MHBS əsasında ehtiyatlarla üzləşdirilir.

	31 dekabr 2017-ci il tarixinə 39 sayılı MUBS / 37 sayılı MUBS əsasında kredit zərəri üçün ehtiyat	Yenidən ölçmə	1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS əsasında GKZ
Aşağıdakılar üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı			
Amortizasiya hesablanmış dəyerdə kreditlər və debitor borcları	331,395	26,065	357,460
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	2,008	3,173	5,181
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	-	1,664	1,664
Digər maliyyə aktivləri	20,466	(350)	20,116
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat	148,924	(15,083)	133,841
	502,793	15,469	518,262

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

2014-cü ilin may ayında buraxılmış və 2016-cı ilin aprel ayında düzəlişlər edilmiş 15 sayılı MHBS, müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərin uçota alınması üçün 5 mərhələli modeli tətbiq edir, 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. Lakin, standart maliyyə alətləri və lizinqlərlə bağlı gəlirlərə tətbiq edilmir və beləliklə də Qrupun gəlirlərinin əksəriyyətinə, o cümlədən 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan qiymətli kağızlarla əməliyyatlar üzrə gəlirlərə (zərərlərə) təsir göstərmir. Nəticədə, bu standartın qəbul edilməsi Qrupun gəlirinin əksəriyyətinə təsir göstərmir.

22 sayılı MHBS şərh "Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri"

Bu şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəliyin ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bir çox avans ödəniş və ya daxilolma olduqda, müəssisə hər bir avans ödəniş və ya daxilolma üçün əməliyyat tarixini müəyyən etməlidir. Bu şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

Konsolidasiya üçün əsas

Tөрəmə müəssisələr, yəni Bankın nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Bank investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərəre məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Bank investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Bank:

- ▶ Investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan hüquqlar hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərəre və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəni dəstəkləmək üçün və Bank səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektində analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Bank investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Bankın səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Tөрəmə müəssisələr nəzarət Banka keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrup daxili əməliyyatlar, balanslar və qrupun şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən realizasiya edilməmiş gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərsizləşməsinə göstərmirsə, realizasiya edilməmiş zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Qrupun qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə төрəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Tөрəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Qrup төрəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirdikdə, o, төрəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif edir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satın alma metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Satın alınan dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş kompensasiyanın və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün satın alan müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ya ədalətli dəyərle, yaxud da satın alınan müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş satın alma məsrəfləri xərclərə silinir.

Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərtlər, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirir. Buna satın alınan müəssisə tərəfindən əlaqədar төрəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələr mərhələlərlə birləşdiriləndə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Alıcı müəssisə tərəfindən köçürülməli olan hər hansı şərti kompensasiya alış tarixində ədalətli dəyərle tanınır. Aktiv və ya öhdəlik hesab edilən şərti kompensasiyanın ədalətli dəyərindəki sonrakı dəyişikliklər 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq mənfəət və ya zərərin tərkibində, yaxud da digər ümumi gəlirdə dəyişiklik kimi tanınır. Şərti kompensasiya kapital kimi təsnif edildikdə, yekun olaraq kapitalın tərkibində hesablaşma aparılana qədər yenidən ölçülmür.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Qrup DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və ədalətli dəyərle ölçülmüş bina kimi qeyri-maliyyə aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınacaq və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivləri və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin alınması və ya satılması daxildir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən Qrup bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında aşağıdakı kimi təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

Qrup törəmə və ticarət portfeli MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Qrup maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

1 yanvar 2018-ci ilədək Qrup maliyyə aktivlərini kreditlər və debitor borcları (amortizasiya edilmiş dəyər), MZƏD, satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təsnifləşdirirdi.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılındakı, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq ediləndə amortizasiya edilmiş dəyər və ya MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər

1 yanvar 2018-ci ilə qədər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərə və müştərilərə kreditlərə, aşağıdakılar istisna olmaqla, fəal bazarda kvotasiyası olmayan sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişləri olan qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxil idi:

- ▶ Qrupun dərhal və ya yaxın gələcəkdə satmaq niyyəti olduğu;
- ▶ Qrupun ilkin tanınmada MZƏD ilə və ya satış üçün mövcud olan kimi təsnif etdiyi;
- ▶ Krediti ödəmə qabiliyyətinin pisləşməsindən irəli gələn və bu halda satış üçün mövcud olan kimi təsnifləşdirilməli olan hallar istisna olmaqla, Qrupun ilkin investisiyalarının əhəmiyyətli hissəsini qaytara bilmədiyi aktivlər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən Qrup kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivi biznes model çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Qrup maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Qrupun biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (yə həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən menecerlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Qrupun qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağılabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır, ilkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Qrupun ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə baş verirsə Qrup həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Qrup maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Qrup mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədə daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız müqavilə üzrə əsas məbləğin və faizin ödənişi olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivi MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən Qrup aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, DÜGƏD ilə ölçülmüş borc alətlərinin 9 sayılı MHBS əsasında yeni kateqoriyasını tətbiq edir:

- ▶ Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərle ölçülür, tanınmış ədalətli dəyərde dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqindən gəlir və zərər mənfəət və ya zərərde amortizasiya edilmiş dəyərde ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəllər DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və zərər DÜG-dən mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyerdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülseydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ daha sonra mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc kimi tanınmaqla DÜG-də yığılmış dəyersizləşmə məbləği kimi tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılarda mənfəət və zərərə aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən ilkin tanınmada Qrup bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Qrup bu ödəmələrdən alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması kimi faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Qrup maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınmadan sonra Qrupun hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış və 37 sayılı MUBS əsasında (1 yanvar 2018-ci ilədək) – zəmanət nəticəsində yaranan hər hansı maliyyə öhdəliyini ödəmək üçün tələb olunan xərcin ən yaxşı qiymətləndirməsi və ya 9 sayılı MHBS əsasında (1 yanvar 2018-ci ildən sonra) – GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Qrupun əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə eyni qaydada 39 sayılı MUBS əsasında yüklü müqavilə üçün ehtiyat ayrılırdı, lakin 1 yanvar 2018-ci ildən bu müqavilələr GKZ tələblərinin əhatə dairəsinə daxildir.

Qrup müəyyən hallarda bazar faiz dərəcəsindən daha aşağı faizlə kreditləşmə həyata keçirir. Belə təəhhüdlər ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və sonradan GKZ ehtiyatı və kumulyativ tanınan gəlir çıxılmaqla ilkin tanınan dəyər arasında daha yuxarı olanı ilə qiymətləndirilir.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsini nəzərdə tutan müqavilələrdir, icra zəmanətləri kredit riskini ötürür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə alətləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilmir.

Kreditlər və debitor borcları

1 yanvar 2018-ci ilədək kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləri idi. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilirdi. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle əks etdirilirdi. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyersizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilirdi.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

1 yanvar 2018-ci ilədək satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləri idi. İlkin tanınmadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərle ölçülürdü və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanana və ya investisiyanın dəyersizləşməsi müəyyən edilənə qədər, hansı ki bu halda digər ümumi gəlirdə yığılmış gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif olunurdu, digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilirdi. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilirdi.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yenidən təsnif edilməsi

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən, Qrup maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir. Qrup 2017-ci ildə heç bir maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyini yenidən təsnif etməmişdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən, Gürcüstan Milli Bankından (GMB) və Rusiya Mərkəzi Bankından (RMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri

Adi fəaliyyətində Qrup müxtəlif törəmə maliyyə alətlərindən, o cümlədən xarici valyuta və kapital bazarlarında forvard, svop və opsiyon alətlərindən istifadə edir. Belə maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır və ədalətli dəyərle əks etdirilir. Ədalətli dəyər bazar kotirovkaları və ya cari bazarı, müvafiq alətin müqavilə qiymətlərini və ya digər amilləri nəzərdə tutan qiymətləndirmə modelləri əsasında müəyyən edilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfi ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Bu alətlərdən irəli gələn gəlir və zərərler mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında konsolidasiya edilmiş hesabatda xarici valyuta törəmələri ilə əməliyyatlardan xalis gəlirlər/(zərərlər) kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Qrupun üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibinə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Banklar və digər maliyyə müəssisələri qarşısında öhdəliklər, digər borc öhdəlikləri, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları və Aqrarkredit QSC-yə ödəniləcək məbləğlər daxildir. İlkin tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərle, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərler borc öhdəlikləri uçotdan çıxarılanda, eləcə də amortizasiya prosesində mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Lizinq

Əməliyyat lizinqi – Bank lizinqə alan qismində

Lizinq obyektləri üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Qrupa köçürülmədikdə aktivlərin lizinqi əməliyyat lizinqi hesab olunur. Əməliyyat lizinqi əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda qanuni qüvvəyə malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup mümkün olduğu qədər girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

1 yanvar 2018-ci ildən Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevrilecəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər AYKD hesab edilmərsə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Qrup aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində ələt artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik pul vəsaitlərinin hərəkətinə əhəmiyyətli fərqlə nəticələnmərsə, tanınmanın dayandırılmasına getirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətinə dəyişiklik əsasında Qrup, dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi

1 yanvar 2018-ci ilədək, maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyersizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Qrup hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparırdı. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilkin tanınmadan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyersizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyersizləşmiş hesab edilirdi. Dəyersizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşılmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinə ölçülə bilən azalmaya dair sübutlar (məsələn, vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərdə dəyişikliklər) daxil idi. Satış üçün mövcud olan maliyyə ələtləri üçün dəyersizləşmənin sübutuna həm də investisiyanın ədalətli dəyərinin əhəmiyyətli və ya davamlı şəkildə maya dəyərindən aşağı düşməsi daxil idi.

Qrup fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyersizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirirdi.

Dəyersizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olanda, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülürdü. Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilkin effektiv faiz dərəcəsindən və ya, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üçün investisiyanın maya dəyəri ilə onun ədalətli dəyəri arasındakı fərqi istifadə etməklə diskontlaşdırılırdı. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilirdi. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktiv üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üçün dəyersizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən faiz dərəcəsindən istifadə etməklə hesablanmağa davam edirdi. Aktivlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Qrupun mülkiyyətinə keçdikdə silinirdi. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyersizləşmə zərərinin məbləği dəyersizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyersizləşmə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda geri qaytarılırdı, satış üçün mövcud olan kapital investisiyalarının ədalətli dəyərində dəyersizləşmədən sonra artım isə digər ümumi gəlirdə əks etdirilirdi.

Dəyersizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Qrupun daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Məcmu şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilirdi. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilirdi. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirirdi. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılırdı ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

9 sayılı MHBS əsasında dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üzrə məlumat 23 sayılı Qeyddə təqdim edilir.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Qrup tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən maliyyə aktivləri yalnız Qrup həmin aktivlərdən bərpası dayandırıldıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərində əks etdirilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növüdür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının və Qrupun ofis və filialları olan və törəmə müəssisələri yerləşən ölkələrin qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəyə gələn və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərməyən hallar istisna olmaqla, aktivlərin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Cari və təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır. Cari və təxirə salınmış vergi müəssisələrin birləşməsinin ilkin uçotundan irəli gələndə, vergi nəticəsi müəssisələrin birləşməsinin uçotuna daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Ofis binalarından başqa digər əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxarmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Qrupun ofis binaları müntəzəm qaydada bazar dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilməli olan yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binaların ədalətli dəyərində hərəkətdən asılıdır. Yenidən qiymətləndirmə zamanı balans dəyərində artım digər ümumi gəlirə aid edilir, lakin artım əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış həmin aktivin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını geri qaytarırsa, yenidən qiymətləndirmə gəliri mənfəət və ya zərərdə, həmin geri qaytarmanın məbləğinə müqabilə şəkildə tanınır. Eyni aktivdə əvvəlki artımları qarşılıqlı əvəzləşdirən azalmalar digər ümumi gəlirdə tanınır və kapitalda əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatını azaldır; bütün digər azalmalar isə üzrə mənfəət və ya zərərə aid edilir. Kapitala daxil olan ofis binaları üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının aktiv istismardan çıxarılanda və ya silinəndə qalan hissəsi birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Köhnəlmə, aktivlərin (mülkiyyətdə olan torpaq sahəsi və tikintisi tamamlanmamış əmlak istisna olmaqla) dəyərini və ya qiymətləndirilmiş dəyərini, qalıq dəyərlərini çıxarmaqla, birbaşa bölüşdürmə metodu ilə silmək üçün tanınır. Qiymətləndirilmiş istifadə müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metoduna hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və hər hansı dəyişikliklər olarsa, onlar perspektiv qaydada uçota alınır. Köhnəlmə məqsədləri üçün aşağıdakı istifadə müddətləri istifadə edilir:

	<u>İllər</u>
Ofis binaları	3-50
Mebel, avadanlıq, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər	4
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	4
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitalaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, ümumi və inzibati xərclərə daxil edilir.

Qrup tərəfindən istifadə edilməyən əmlak, avadanlıq və ya qeyri-maddi aktiv mühasibat uçotu sənədlərindən silinir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov aşağı balans dəyəri və xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" in tərkibində göstərilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər Bank lisenziyası, proqram təminatı və digər lisenziyalar və kompüter proqramlarından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Şirkətlərin birləşməsi çərçivəsində alınmış qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri alışı tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Bank lisenziyası müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə edilmiş qeyri-maddi aktiv kimi təmsil olunur və onun istifadə müddəti qeyri-müəyyəndir.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə amortizasiya hesablanmır və bunlar ən azından hər maliyyə ilinin sonunda qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyinin əlamətləri olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün amortizasiya dövrü və metodlarına ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Grup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Grup işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesab dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Grup əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər aparmalı deyildir.

Səhm kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çekilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şərti aktivlər və öhdəliklər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər iqtisadi faydaların daxil olması ehtimalı olduğu zaman əks etdirilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, Qrup tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Xərclər çəkildikcə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analogi gəlir və xərclər:

1 yanvar 2018-ci ildən etibarən Qrup amortizasiya edilən dəyərlə və ya DÜGƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. (1 yanvar 2018-ci ilədək: EFD-ni maliyyə aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərində tətbiq etməklə). EFD qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya uyğun olduqda daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (müasir üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Qrup maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Qrup faiz gəlirlərini düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilmiş dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunursa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş deyildirsə, Qrup faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdır.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş (AYKD) maliyyə aktivləri üçün Qrup faiz gəlirini düzəliş edilmiş EFD hesablamayla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. Düzəliş edilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərində diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiya gəliri və xərci

Qrup haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi bir sıra xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlirlər kimi tanınan plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, potensial öhdəliklərə xidmət və nağd əməliyyatlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları və nağd əməliyyatlar üzrə ödənilmiş haqq və komissiya daxildir.

Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri"nin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər cari ilin mənfəətində "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir – məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyər təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Hesabat tarixində funksional valyutası Qrupun təqdimat valyutasından fərqi olan Qrupun törəmə müəssisələrinin aktivləri və öhdəlikləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə ilə, onların mənfəət və ya zərər haqqında hesabatı isə il üzrə hesablanmış orta məzənnə dərəcələri ilə AZN-ə çevrilir. Çevirmə zamanı yaranan məzənnə fərqləri digər ümumi gəlirdə əks etdirilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Xarici valyutanın çevrilməsi (davamı)

Qrup bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	2018	2017
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7001
1 avro	AZN 1.9468	AZN 2.0307
1 gürcü laris	AZN 0.6367	AZN 0.6514
1 rus rublu	AZN 0.0245	AZN 0.0295

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Qrupun maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Qrup bu standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", MHBŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və 27 sayılı SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə gətirənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə gətirənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompyuterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə gətirən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə gətirənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə gətirənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar, icarəyə gətirən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanmasını istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir, icarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifatı uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü; əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək.

1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 sayılı MHBS icarəyə gətirənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

Qrup 16 sayılı MHBS-ni retrospektiv qaydada tətbiq etməyi planlaşdırır. 16 sayılı MHBS-nin ilkin tətbiqinin məcmu təsiri ilkin tətbiq tarixində tanınacaq. Qrup standartı əvvəllər 17 sayılı MUBS və 4 sayılı MHBŞK şərh əsasında icarə müqaviləsi kimi müəyyən edilən müqavilələrə tətbiq etməyi seçəcək. Beləliklə Qrup standartı əvvəllər 17 sayılı MUBS və 4 sayılı MHBŞK şərh tətbiq ediləndə icarənin daxil olduğu müqavilə kimi müəyyən edilməyən müqavilələrə tətbiq etməyəcək.

Qrup ilkin tanınma tarixində icarə müddəti 12 ay ərzində tamamlanan icarə müqavilələrinə, eləcə də müvafiq aktiv azdəyərli olan icarə müqavilələrinə standartın təklif etdiyi istisnaları tətbiq etməyi seçəcək. Qrup standartın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına göstərəcəyi təsiri hələ müəyyən etməmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

23 sayılı MHBŞK şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Şərh xüsusilə aşağıdakı məsələləri həll edir:

- ▶ Müəssisə qeyri-müəyyən vergi rejimlərinə ayrı-ayrılıqda baxırımı;
- ▶ Vergi rejiminin vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergi tutulan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyən edir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdəki dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməli olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha çox xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Qrup bu şərh qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Qrup mürəkkəb vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərh tətbiqi maliyyə hesabatlarına və tələb olunan açıqlamalara təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Qrupa Şərh vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə proses və prosedurları müəyyən etməlidir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərle yə ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərle o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Düzəlişlər retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

10 sayılı MHBS və 28 sayılı MUBS "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması" (Düzəlişlər)

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-nin tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. MUBSK bu düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin düzəlişləri erkən qəbul etmiş müəssisə onları gələcək dövrlərə tətbiq etməlidir. Qrup bu düzəlişləri onlar qüvvəyə minən tarixdən etibarən tətbiq edəcək.

2015-2017-ci illər üzrə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır)

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir;

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyatı olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür.

Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlər Qrupun gələcək müəssisələrinin birləşməsinə təsir göstərə bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

11 sayılı MHBS "Birgə əməliyyatlar"

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi biznes fəaliyyəti təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülmür.

Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Hal-hazırda, bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir, lakin gələcək əməliyyatlara tətbiq edilə bilər.

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrup cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, düzəlişin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

23 sayılı MUBS "Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər"

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alınmasını aydınlaşdırır.

Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, düzəlişin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları

Qrupun rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları (davamı)

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Həm 9 sayılı MHBS, həm də 39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Bankın hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ əsasında ehtiyatların ölçülməsi olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Qrupun meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düstur və giriş məlumatları seçiminin yaradılması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 10-cu və 23-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri

Təxirə salınmış vergi aktivləri bütün istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulan mənfəətin mövcudluğu baxımından, bütün istifadə edilməmiş vergi zərərləri üçün əks etdirilir. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin əks etdiriləcək məbləğini müəyyən etmək məqsədilə rəhbərlikdən gələcək verginin planlaşdırılması strategiyaları ilə birlikdə gələcək vergi tutulan mənfəətin vaxtı və səviyyəsi əsasında əhəmiyyətli qiymətləndirmələrin verilməsi tələb olunur. Faktiki nəticələr bu qiymətləndirmələrdən fərqlənirsə və ya gələcək dövrlərdə bu qiymətləndirmələrdə düzəlişlər edilmədirsə, maliyyə vəziyyəti, əməliyyatların nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətinə mənfi təsir göstərilə bilər. Gələcək istifadənin qiymətləndirilməsi təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyərini azaltmaq zərurətini göstərsə, bu azaldılma konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməlidir (Qeyd 17).

6. Seqment hesabatı

Qrup məlumatı maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məşğul olduğu biznes fəaliyyətlərinin və çalışdığı iqtisadi mühitin təbiətini və maliyyə təsirlərini qiymətləndirmək imkanını yaratmaq məqsədilə açıqlayır. Bu məsələ 8 sayılı Əməliyyat seqmentləri adlı MHBS və xüsusi açıqlamaların seqment hesabatı şəklində təqdim olunmasını tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə əməliyyat qərarının verilməsi üzrə məsul şəxsə məruzə edilən məlumat təqdim edilmiş xidmətlərin növlərini əks etdirir. Qrupun 8 sayılı MHBS ilə tələb olunan hesabat seqmentləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ bankçılıq – birbaşa debet vəsaitləri, cari hesablar, depozitlər, overdraftlar, kredit və digər kredit vəsaitləri, xarici valyuta və törəmə məhsullarını əhatə edir.
- ▶ Pərakəndə bankçılıq – özəl bank xidmətləri, özəl cari müştəri hesabları, əmanətlər, depozitlər, investisiya əmanət məhsulları, məsuliyyətli mühafizə, kredit və debet kartları, istehlak və ipoteka kreditlərini əhatə edir.
- ▶ Xəzinə – banklararası kreditlər və borclar, qiymətli kağızlar üzrə ticarət svopları, valyuta mübadiləsi xidmətləri, istiqrazların və adi veksellərin buraxılması və digər xəzinədarlıq əməliyyatlarını əhatə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Səqment hesabatı (davamı)

Davam edən fəaliyyət	Korporativ		Pərakəndə		Xəzina		Bölüşdürülməmiş		Cəmi	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Faiz gəliri	56,436	96,107	138,957	141,617	241,348	218,273	-	-	436,741	455,997
Faiz xərci	(10,881)	(20,449)	(52,570)	(83,670)	(97,303)	(255,915)	-	-	(160,754)	(360,034)
Xalis faiz gəliri	45,555	75,658	86,387	57,947	144,045	(37,642)	-	-	275,987	95,963
Faiz hesablanan aktivlər üçün dəyərdən düşmə zərərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)	42,750	21,632	31,466	(19,156)	(2,544)	3,120	-	-	71,672	5,596
Dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri	88,305	97,290	117,853	38,791	141,501	(34,522)	-	-	347,659	101,559
Haqq və komissiya gəliri	76,256	69,553	11,008	25,123	1,587	3,487	-	-	88,851	98,163
Haqq və komissiya xərci	(2,623)	(2,546)	(10,668)	(10,114)	(4,533)	(3,109)	-	-	(17,824)	(15,769)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin qaytarılması/(dəyərsizləşmə)	-	-	-	-	-	-	(6,736)	11,544	(6,736)	11,544
Digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarma/(xərc)	8,837	18,791	-	-	-	-	-	-	8,837	18,791
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	42,138	7,828	-	-	-	-	-	-	42,138	7,828
Borcun restrukturizasiyasından gəlir	-	-	-	-	-	502,439	-	-	-	502,439
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər:										
- dilinq	51,957	127,234	1,992	3,545	1,406	(2,028)	-	-	55,355	128,751
- məzənnə fərqi	-	-	-	-	21,143	91,247	-	-	21,143	91,247
- xarici valyuta ilə törəmə alətlərlə əməliyyatlar	-	-	-	-	-	13,983	-	-	-	13,983
Digər əməliyyat gəliri	328	2,322	2,854	7,533	-	-	-	-	3,182	9,855
Qeyri-faiz gəliri	176,893	223,182	5,186	26,087	19,603	606,019	(6,736)	11,544	194,946	866,832
Əməliyyat xərcləri	-	-	-	-	-	-	(127,994)	(149,457)	(127,994)	(149,457)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə zərərlər	(19,075)	(6,225)	-	-	-	-	-	-	(19,075)	(6,225)
Qeyri-faiz xərcləri	(19,075)	(6,225)	-	-	-	-	(127,994)	(149,457)	(147,069)	(155,682)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət/(zərər)	246,123	314,247	123,039	64,878	161,104	571,497	(134,730)	(137,913)	395,536	812,709
Mənfəət vergisi xərci	-	-	-	-	-	-	(96,860)	13,690	(96,860)	13,690
İl üzrə xalis gəlir/(zərər)	246,123	314,247	123,039	64,878	161,104	571,497	(231,590)	(124,223)	298,676	826,399
Səqment aktivləri	894,904	759,687	800,782	807,507	6,366,282	7,366,764	212,275	140,754	8,274,243	9,074,712
Səqment öhdəlikləri	3,334,469	3,963,650	1,161,008	1,595,540	2,012,415	2,063,871	123,162	72,142	6,631,054	7,695,203

Qrupun ümumi nəzarəti altında olan müəssisələrdən gəlirin məbləği 26-cı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" adlı Qeyddə açıqlanır.

Coğrafi məlumat aşağıdakılardan ibarətdir:

	Azərbaycan Respublikası		İƏİT ölkələri		Qeyri-İƏİT ölkələri		Cəmi	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Gəlirlər	549,506	660,240	26,209	14,355	5,232	8,316	580,947	682,911
Uzunmüddətli aktivlər	182,356	197,932	-	-	18,375	24,983	200,731	222,915

Gəlirlərə faiz xərci istisna olmaqla əməliyyat gəliri, haqq və komissiya xərci və dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatı daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Kassada olan pul vəsaitləri	203,940	211,783
Mərkəzi Banklarda cari hesablar	129,192	25,839
Kredit təşkilatlarında müxbir hesablar və müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	1,477,041	2,469,473
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,810,173	2,707,095

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun yeddi (31 dekabr 2017-ci il: beş) ən iri bankda 1,446,491 min AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1,989,062 min AZN) məbləği ilə təmsil olunan kredit təşkilatlarında müxbir hesablarının və ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlərinin cəmləşməsi olmuşdur.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə aid edilir. Qrupun pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ-i sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

Aşağıdakı cədvəldə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin, həmçinin ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan kredit təşkilatlarında müxbir hesabların və müddətli depozitlərin ilin əvvəlinə və sonuna olan balanslarının üzlaşdirilməsi göstərilmişdir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə olan dəyəri	2,707,095	-	2,707,095
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(1,906)	1,906	-
Əməliyyat, investisiya və maliyyələşmə fəaliyyətində istifadə edilən xalis pul vəsaitləri	(885,123)	-	(885,123)
Məzənnə fərqi	(9,893)	-	(9,893)
Silinmiş məbləğlər	-	(1,906)	(1,906)
31 dekabr 2018-ci ildə	1,810,173	-	1,810,173
	Mərhələ 1	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	-	-	-
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(407)	-	(407)
Mərhələ 3-ə köçürmələr	407	(407)	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	-	(1,499)	(1,499)
Silinmiş məbləğlər	-	1,906	1,906
31 dekabr 2018-ci ildə	-	-	-

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
ARMB-də müddətli depozitlər	3,027,816	3,273,476
Qeyri-rezident banklarda blok edilmiş hesablar	52,447	38,860
Rezident banklarda müddətli depozitlər	4,513	6,694
Qeyri-rezident banklarda müddətli depozitlər	167,694	-
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	3,014	-
Digər məbləğlər	-	499
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(5,711)	(2,008)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,249,773	3,317,521

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun ARMB-də ödəniş müddəti 2019-cu ilin dekabr ayına qədər olan (31 dekabr 2017-ci il: 2018-ci ilin noyabr ayından dekabra ayına qədər), hər biri üzrə illik faiz dərəcəsi 5% (31 dekabr 2017-ci il: illik 5%) olan iki (31 dekabr 2017-ci il: üç) müddətli depoziti olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

Banklardan və digər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin qalığında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Merhələ 1</i>	<i>Merhələ 2</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,313,323	6,206	3,319,529
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	184,242	–	184,242
Ödənilmiş aktivlər	(316,617)	(1,690)	(318,307)
Hesablanmış faiz balansında dəyişikliklər	84,327	(3)	84,324
Məzənnə fərqi	(14,304)	–	(14,304)
31 dekabr 2018-ci ildə	3,250,971	4,513	3,255,484

	<i>Merhələ 1</i>	<i>Merhələ 2</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(4,933)	(248)	(5,181)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(966)	–	(966)
Ödənilmiş aktivlər	607	90	697
Diskontun qaytarılması	(126)	–	(126)
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(135)	–	(135)
31 dekabr 2018-ci ildə	(5,553)	(158)	(5,711)

31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar MUBS 39-a uyğun olaraq aşağıdakı kimi dəyişmişdir:

	<i>2017</i>
1 yanvar 2018	(58,069)
Qaytarılma	3,120
Silinmə	52,941
31 dekabr 2018	(2,008)

9. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
DÜĞƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Hökumət borc qiymətli kağızları	41,175	X
Korporativ bondlar	892	X
	42,067	X
DÜĞƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	48,778	X
	48,778	X
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	90,845	X
Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar		
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış qiymətli kağızlar	X	22,343
Hökumət borc qiymətli kağızları	X	6,053
Korporativ səhmlər	X	41,232
Cəmi satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar	X	69,628

İnvestisiya qiymətli kağızlarının bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülür. Bankın investisiya qiymətli kağızlarına aid olan GKZ-i sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

31 dekabr 2018-ci tarixinə olan hökumət borc qiymətli kağızları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin və Türkiyə Maliyyə Nazirliyinin (31 dekabr 2017-ci il tarixinə: Rusiya Federasiyası Maliyyə Nazirliyinin bondları) müvafiq olaraq 29,503 min AZN və 11,672 min AZN (31 dekabr 2017-ci il tarixinə: 6,053 min AZN) məbləğində bondlarından ibarətdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Investisiya qiymətli kağızları (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə olan korporativ səhmlər ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 12,120 min AZN və 36,348 min AZN olan Mastercard Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 60 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmlərindən ibarətdir (31 dekabr 2017-ci il tarixinə: ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 9,724 min AZN və 31,448 min AZN olan Mastercardın Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli dəyəri 60 min AZN olan Bakı Fond Birjasının adi səhmləri).

Grup korporativ kapital səhmlərinin ədalətli dəyərində ilkin tanınma tarixindən sonra baş vermiş dəyişiklikləri digər ümumi gəlir hesabında göstərmək üçün ilkin tanınmada nəticəsi dəyişilməyən seçim etmişdir. Həmin səhmlərin ticarət üçün saxlanılmaması bu seçim üçün əsas olmuşdur.

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	851,626	826,597
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	925,377	817,915
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	113,025	229,793
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	1,890,028	1,874,305
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(215,875)	(331,395)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	1,674,153	1,542,910

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun on (31 dekabr 2017-ci il: on) ən iri borcalan üzrə 777,983 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 41%-i ilə (31 dekabr 2017-ci il: 649,901 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 35%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 49,460 min AZN (2017-ci il: 108,168 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər aşağıdakı məhsullardan ibarətdir:

	2018	2017
İpoteka kreditləri	531,559	571,675
İstehlak kreditləri və digər	320,067	254,922
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	851,626	826,597
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(62,598)	(71,709)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	789,028	754,888

Kredit portfeli daxilində iqtisadi sektor üzrə risk konsentrasiyaları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2018	2017
Sahə üzrə təhlil		
Fiziki şəxslər	851,626	826,597
Ticarət və xidmət	545,659	399,023
Dəmir yolu, hava və digər nəqliyyat	224,150	229,552
İstehsal	62,875	96,880
Tikinti və daşınmaz əmlak	45,245	65,153
Neft və qaz sahəsi, enerji istehsalı və paylaşdırılması	1,045	13,038
Telekommunikasiya	20,239	11,487
Digər	26,164	2,782
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	113,025	229,793
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	1,890,028	1,874,305
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(215,875)	(331,395)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	1,674,153	1,542,910

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	522,578	71,036	226,455	820,069
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	360,563	-	-	360,563
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	9,868	(936)	12,185	21,117
Ödənilmiş aktivlər	(152,222)	(33,170)	(38,215)	(223,607)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	18,358	(15,733)	(2,625)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(90,279)	104,301	(14,022)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(5,830)	(2)	5,832	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	1,854	(20,929)	(19,075)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(33,690)	(33,690)
31 dekabr 2018-ci il	663,036	127,350	134,991	925,377

<i>Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(21,474)	(21,916)	(114,018)	(157,408)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(6,346)	-	-	(6,346)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(24)	405	-	381
Diskontun qaytarılması	-	-	(4,827)	(4,827)
Ödənilmiş aktivlər	10,561	8,748	16,183	35,492
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(5,136)	3,017	2,119	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	3,718	(6,072)	2,354	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	121	-	(121)	-
GKZ-in xalis yenidən qiymətləndirilməsi	2,741	6,747	2,754	12,242
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə fərqlər	-	(853)	8,119	7,266
Silinmiş məbləğlər	-	-	33,690	33,690
31 dekabr 2018-ci il	(15,839)	(9,924)	(53,747)	(79,510)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	717,382	39,663	72,762	829,807
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	330,126	-	-	330,126
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	6,444	(50)	3,352	9,746
Ödənilmiş aktivlər	(271,233)	(16,101)	(26,948)	(314,282)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	31,018	(15,844)	(15,174)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(21,119)	23,344	(2,225)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(12,256)	(3,917)	16,173	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(3,771)	(3,771)
31 dekabr 2018-ci il	780,362	27,095	44,169	851,626

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(28,360)	(12,209)	(57,266)	(97,835)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(6,220)	-	-	(6,220)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(124)	12	-	(112)
Diskontun qaytarılması	-	-	(2,424)	(2,424)
Ödənilmiş aktivlər	6,494	3,958	22,857	33,309
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(14,752)	5,479	9,273	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	885	(2,471)	1,586	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	483	1,299	(1,782)	-
GKZ-in xalis yenidən qiymətləndirilməsi	20,287	(3,900)	(9,474)	6,913
Silinmiş məbləğlər	-	-	3,771	3,771
31 dekabr 2018-ci il	(21,307)	(7,832)	(33,459)	(62,598)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	-	-	229,794	229,794
"Aqrarkredit" QSC-ə köçürülmüş kreditlər	-	-	(112,314)	(112,314)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	10,535	10,535
Silinmiş məbləğlər	-	-	(14,990)	(14,990)
31 dekabr 2018-ci il	-	-	113,025	113,025

"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	-	-	(102,217)	(102,217)
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüş kreditlər	-	-	28,069	28,069
Diskontun qaytarılması	-	-	(5,900)	(5,900)
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirəməsi	-	-	(8,709)	(8,709)
Silinmiş məbləğlər	-	-	14,990	14,990
31 dekabr 2018-ci il	-	-	(73,767)	(73,767)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)**

2017-ci il ərzində kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkətlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	<i>Hüquqi şəxslər</i>	<i>Fiziki şəxslər</i>	<i>"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2017-ci il	(335,849)	(56,174)	(694,151)	(1,086,174)
Qaytarma/(xərc)	21,632	(21,863)	2,707	2,476
Silinmə	35,702	5,003	-	40,705
"Aqrarkredit" QSC-yə satış üzrə ehtiyatın silinməsi	121,970*	1,829*	589,227	713,026
Məzənnə fərqi	(924)	(504)	-	(1,428)
31 dekabr 2017-ci il	(157,469)	(71,709)	(102,217)	(331,395)
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmə	(87,412)	(10,675)	(102,217)	(200,304)
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmə	(70,057)	(61,034)	-	(131,091)
	(157,469)	(71,709)	(102,217)	(331,395)
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş kreditlərin dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmazdan əvvəlki ümumi məbləği	206,112	29,156	229,793	465,061

* 10 fevral 2017-ci il tarixində təsdiq edilmiş problemlə kreditlər siyahısına əlavə olaraq, il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatı 128,274 min AZN məbləğində olan kreditlər köçürülmüşdür.

Grup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır, ilkin EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəl dövr ərzində şərtləri dəyişdirilmiş, 2-ci və 3-cü mərhələdə olan aktivlər və Qrupun bu dəyişikliklərdən çəkdiyi zərəri əks etdirir.

	2018
Şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər	
Şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	166,565
Şərtlərin dəyişdirilməsindən yaranan xalis zərər	(19,075)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak və avadanlıqların dəyərində dəyişmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>
İlkin maya dəyəri/yenidən qiymətləndirilmiş dəyər			
1 yanvar 2017-ci il	173,359	6,958	81,658
Köçürmə	5,946	553	422
Əlavələr	587	229	1,703
Xaric etmələr	(26,991)	(785)	(17,412)
Dəyersizləşmənin qaytarılması/(dəyersizləşmə)	17,718	(902)	(163)
Yenidən qiymətləndirmə	1,503	-	-
Məzənnə fərqi	407	-	(40)
31 dekabr 2017-ci il	172,529	6,053	66,168
Əlavələr	374	264	2,684
Xaric etmələr və silinmələr	-	(2,618)	(1,645)
Dəyersizləşmənin qaytarılması/(dəyersizləşmə)	(6,041)	-	(695)
Yenidən qiymətləndirmə	(13,254)	-	-
Məzənnə fərqi	(1,632)	-	(688)
31 dekabr 2018-ci il	151,976	3,699	65,824
Yığılmış köhnəlmə			
1 yanvar 2017-ci il	(12,805)	(3,982)	(52,981)
Amortizasiya xərci	(3,010)	(678)	(9,501)
Xaric etmələr	4,785	773	16,334
Məzənnə fərqi	(25)	-	17
31 dekabr 2017-ci il	(11,055)	(3,887)	(46,131)
Amortizasiya xərci	(4,033)	(748)	(6,870)
Xaric etmələr	-	2,279	1,445
Yenidən qiymətləndirmə	14,987	-	-
Məzənnə fərqi	101	-	34
31 dekabr 2018-ci il	-	(2,356)	(51,522)
Xalis balans dəyəri			
1 yanvar 2017-ci il	160,554	2,976	28,677
31 dekabr 2017-ci il	161,474	2,166	20,037
31 dekabr 2018-ci il	151,976	1,343	14,302

<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Tamamlanmamış tikinti</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
94,498	10,024	366,497	44,171	410,668
704	(7,625)	-	-	-
2,051	-	4,570	5,092	9,662
(16,268)	(2,399)	(63,855)	(8,484)	(72,339)
(3,185)	-	13,468	(1,924)	11,544
-	-	1,503	-	1,503
17	-	384	(3)	381
77,817	-	322,567	38,852	361,419
3,356	-	6,678	3,385	10,063
(8,624)	-	(12,887)	(14,968)	(27,855)
-	-	(6,736)	-	(6,736)
-	-	(13,254)	-	(13,254)
-	-	(2,320)	-	(2,320)
72,549	-	294,048	27,269	321,317
(61,820)	-	(131,588)	(26,181)	(157,769)
(9,494)	-	(22,683)	(3,698)	(26,381)
15,195	-	37,087	8,497	45,584
(7)	-	(15)	77	62
(56,126)	-	(117,199)	(21,305)	(138,504)
(5,906)	-	(17,557)	(4,553)	(22,110)
6,214	-	9,938	14,968	24,906
-	-	14,987	-	14,987
-	-	135	-	135
(55,818)	-	(109,696)	(10,890)	(120,586)
(55,818)	-	(109,696)	(10,890)	(120,586)
32,678	10,024	234,909	17,990	252,899
21,691	-	205,368	17,547	222,915
16,731	-	184,352	16,379	200,731

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 53,877 min AZN və 65,361 min AZN məbləğində istifadə edilən tam köhnəlmiş aktivlər daxil edilmişdir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər ilə əks etdirilmişdir. Qiymətləndirmə müvafiq peşəkar bacarıqları və bənzər yerlərdə eyni kateqoriyadan olan aktivlərin qiymətləndirilməsində təcrübəsi olan müstəqil qiymətləndirici şirkət tərəfindən aparılmışdır. Ədalətli dəyər bazara əsaslanan sübuta istinad etməklə müəyyənləşir. Binaların qiymətləndirilməsi məqsədilə Qrupun cəlb etdiyi müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən satışların müqayisəsi üsulu (müqayisəli yanaşma) istifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilmişdir.

Aşağıda verilən cədvəl ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilən Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müşahidə edilməyən giriş məlumatlarında dəyişikliklərə həssaslığını təsvir edir.

Giriş məlumatları	Giriş məlumatlarının təsviri	Həssaslığın təsviri
Ticarət güzəşti (alış və təklif qiyməti arasında fərq)	Yerli daşınmaz əmlak agentləri ilə müsahibələr aparılmış və nəticədə sövdələşmə üzrə güzəşt intervalının 10% və 15% arasında olması müəyyən edilmişdir.	Sövdələşmə üzrə nizamlayıcı düzəliş 10%-15% civarında ola bilər. Ticarət güzəşti üzrə giriş məlumatlarında artım Qrupun binalarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələne bilər.

12. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Digər maliyyə aktivləri		
Balansdankənar öhdəliklər üzrə hesablanmış komissiya və debitor borcları	17,872	24,994
Ödənilməkdə olan məbləğlər	15,641	11,689
Qeyri-rezident təşkilatlara girov qoyulmuş məbləğlər	9,848	1,020
Digər aktivlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat	(12,928)	(20,466)
	30,433	17,237
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək mülkiyyətçiyə qaytarılmış girov	2,229	7,644
Avans ödənişləri	5,937	3,171
Təxirə salınmış xərclər	1,864	1,947
	10,030	12,762
Digər aktivlər	40,463	29,999

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	16,908	12,220
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	16,411	16,411
	33,319	28,631
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üçün ehtiyat	117,727	182,576
Mənfəət vergisi olmayan vergilər	4,094	9,226
İşçilərə ödəniləcək vəsait	8,914	3,471
Yerli büdcəyə ödəniləcək vəsait	2,228	1,700
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	5,848	6,677
	138,811	203,650
Digər öhdəliklər	172,130	232,281

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin 9 sayılı MHBS üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir (2017-ci ilin müqayisəli məbləğləri kredit zərəri üzrə ehtiyatı göstərir və 39 sayılı MUBS əsasında ölçmə meyarını eks etdirir):

	2018			2017
	Merhələ 1	Merhələ 2	Merhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	(69)	(10)	(20,037)	(20,116)
GKZ-nin xalis				
yenidənqiymətləndirilməsi	65	(13)	1,861	1,913
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüş				
aktivlər üzrə ehtiyatın geri				
qaytarılması	-	-	-	4,961
Silinmiş məbləğlər	-	-	5,275	5,275
31 dekabr tarixinə GKZ	(4)	(23)	(12,901)	(12,928)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Kreditlə bağlı təəhhüdlər	92,912	148,924
İcra zəmanətləri	19,835	33,652
Hüquqi iddialar	4,980	-
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və digər potensial	117,727	182,576
öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə ehtiyat		

13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Qeyri-rezident bankların müxbir hesabları	4,625	38,362
Rezident bankların müxbir hesabları	30,405	20,709
Rezident bankların və digər maliyyə təşkilatlarının müddətli depozitləri	10,230	10,218
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	45,260	69,289

14. Müştəri hesabları

Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Hüquqi şəxslər		
Cari hesablaşma hesabları	2,937,897	3,056,267
Müddətli depozitlər	86,481	108,046
Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	191,635	246,061
Cəmi hüquqi şəxslər	3,216,013	3,410,374
Fiziki şəxslər		
Cari/hesablaşma hesabları	394,321	632,150
Müddətli depozitlər	754,315	1,197,089
Cəmi fiziki şəxslər	1,148,636	1,829,239
Cəmi müştəri hesabları	4,364,649	5,239,613

31 dekabr 2018-ci il tarixinə, müştəri hesablarına altı (31 dekabr 2017-ci il: altı) ən iri müştəridə cəmi müştəri portfelinin 42%-ni təşkil edən 1,830,184 min AZN (31 dekabr 2017-ci il: cəmi müştəri hesabları portfelinin 51%-ni təmsil edən 2,689,302 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə, müştəri hesablarına Qrupda akkreditiv və zəmanətə qarşı blok edilmiş 161,208 min AZN (31 dekabr 2017-ci il: 227,046 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur (Qeyd 19).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Müştəri hesabları (davamı)

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2018	2017
İqtisadi sahə / müştəri növü üzrə təhlil		
Dövlətlə bağlı müəssisələr	2,154,284	2,679,780
Fiziki şəxslər	1,148,636	1,829,239
Ticarət və xidmət	729,100	406,591
İstehsal	99,128	126,909
Enerji	63,129	62,843
İctimai təşkilatlar	57,143	53,288
Tikinti	34,307	27,914
Nəqliyyat və rabitə	37,310	24,486
Digər	41,612	28,563
Cəmi müştəri hesabları	4,364,649	5,239,613

15. Digər borc öhdəlikləri

Digər borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Qeyri-rezident maliyyə təşkilatlarından müddətli borc öhdəlikləri	19,955	17,254
Sahibkarlığın inkişafı Fondu və İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	86,675	158,744
Cəmi digər borc öhdəlikləri	106,630	175,998

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Avrobondlar	1,485,136	1,451,787
Depozit sertifikatları	5,562	9,914
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,490,698	1,461,701

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun 2017-ci ilin sentyabr ayında buraxılmış, kupon dərəcəsi illik 3.5% olan və müddəti 2024-cü ilin sentyabr ayında başa çatan bir sinif Avrobondları olmuşdur. Qrup bu Avrobondlar üzrə qeyri-maliyyə şərtlərinin yerinə yetirilməsinə görə öhdəlik daşıyır. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə Qrup qeyd olunan şərtləri yerinə yetirmişdir.

17. Vergilər

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi (öhdəlikləri)/aktivləri		
Banklardan alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər	2,624	(46,110)
İnvestisiya qiymətli kağızları	(9,693)	(8,227)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	7,164	6,603
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(46,718)	(53,621)
Digər aktiv	3,308	5,466
Digər öhdəliklər	(39,945)	(1,879)
Digər	(4,759)	1,252
Vergi zərərinin gələcək dövrə keçirilməsi	5,962	106,117
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(2,298)	(2,815)
Xalis təxirə salınmış vergi (öhdəlikləri)/aktivləri	(84,355)	6,786

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Vergilər (davamı)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli standartlara uyğun mənfəət vergisi dərəcələrindən fərqlənir. Yerli standartlara uyğun dərəcələr əsasında mənfəət vergisi xərcinin faktiki xərclərlə üzleşdirilməsi aşağıda təqdim olunur:

	2018	2017
Vergidən əvvəl mənfəət	395,536	812,709
Yerli standartlara uyğun mənfəət vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi xərci	(79,107)	(162,542)
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivində dəyişiklik	517	130,047
Keçən ilin vergi zərərlərinin istifadəsi	-	167,028
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(3,031)	(120,522)
Keçən ilin vergisinin reallaşdırılması	(12,658)	-
Digər	(2,581)	(321)
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(96,860)	13,690
Cari mənfəət vergisi xərci	(5,511)	(2,652)
Təxirə salınmış vergidə dəyişikliklər	(91,349)	16,342
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(96,860)	13,690

Təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	2018	2017
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi aktivləri	7,340	159
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(554)	(7,046)
Təxirə salınmış vergidə 9 sayılı MHBS-nin tətbiqi ilə bağlı dəyişiklik	2,021	-
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	(91,349)	16,342
Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisində dəyişiklik	(1,813)	(2,669)
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	900	7,340
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(85,255)	(554)
Xalis təxirə salınmış vergi (öhdəlikləri)/aktivləri	(84,355)	6,786

31 dekabr 2018-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan törəmə müəssisələrdəki investisiyalarla bağlı müvəqqəti fərqlərin məcmu məbləği 141,010 min AZN (31 dekabr 2017-ci ildə: 151,725 min AZN) təşkil edir.

18. Kapital

Grupun səhm kapitalı aşağıda göstərilən sayda səhmlərdən ibarətdir:

Adi səhmlər (nominal dəyər 0.27 AZN)	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Səhm kapitalı
1 yanvar 2017-ci il	2,375,137	641,287
Əlavə ödənilmiş kapitalın qeydiyyatına alınması	2,222,222	600,000
31 dekabr 2017-ci il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2018-ci il	4,597,359	1,241,287

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə bütün adi səhmlərin nominal dəyəri 0.27 AZN təşkil etmişdir və onların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər səhm 1 səs hüququ verir.

Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı

Əmlak və avadanlıq üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımların və əvvəllər digər ümumi gəlir vasitəsilə kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artıma aid olan azalmaların qeydə alınması üçün istifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Kapital (davamı)**Əlavə ödənilmiş kapital**

Əlavə ödənilmiş kapital səhmdar qismində çıxış edən səhmdarlarla əməliyyatların nəticələrini əks etdirir. Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi yaşanan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti Qrupun kapital mövqeyi və keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmaqdadır. Bu tədbirlərin bir hissəsi olaraq, 2015-2018-ci illər ərzində Qrupun müəyyən problemlı aktivləri bir neçə mərhələdə "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüşdür (Qeyd 2). Problemlı aktivlərin köçürülməsi köçürmə zamanı razılaşıdırılmış məbləğdə baş verir. "Aqrarkredit" QSC üzərində nəzarət də Maliyyə Nazirliyinə məxsus olduğundan "Aqrarkredit" QSC-dən aktivlərin xalis balans dəyərindən artıq alınmış hər hansı məbləğlər Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı kimi tanınmışdır.

Bir səhm üzrə əsas və azaldılmış zərərin hesablanmasında istifadə olunan səhmlər üzrə gəlir/zərrər və hesablanmış orta say aşağıda göstərilir:

	2018	2017
Bankın səhmdarlarına aid edilən dövr üçün xalis mənfəət	298,653	828,112
Emissiyada olan adi səhmlərin hesablanmış orta sayı	4,597,359	4,463,836
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	0.06	0.19

Qrupun azaldan potensialı adi səhmləri yoxdur, buna görə də hər səhmə düşən azaldılmış mənfəət hər səhmə düşən adi mənfəətə bərabərdir.

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətindən və AZN-in ABŞ dollarına qarşı sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində ABŞ dollarına qarşı devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. 2018-ci il ərzində ARMB monetar siyasəti normalaşdırmaq məqsədilə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini tədricən 15%-dən 9.75%-dək azaltmışdır.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazımi hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Qrup məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektı olur. 23 may 2017-ci ildə Qrup bəzi kreditlərə borcun restrukturizasiyasının təklif edilən şərtlərini bəyan etmişdir ("Restrukturizasiya planı"). 2017-ci ilin may və iyun aylarında Qrup ABŞ və Böyük Britaniyada aktivlərinin kreditörün iddialarından qorunmasına razılıq əldə etmişdir. 18 iyul 2017-ci ildə Qrup Restrukturizasiya Planının restrukturizasiya edilməsi nəzərdə tutulan öhdəliklərin əsas məbləğinin 93.9% hissəsinə sahib olan kreditörlər tərəfindən təsdiq edildiyini elan etdi. Öhdəliklərin restrukturizasiyasından sonra bir sıra kreditör Qrupa qarşı məhkəmə iddiası qaldırmışdılar. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılma tarixinə Qrupun Azərbaycan Respublikasında aparılmış könüllü restrukturizasiyasına dəstək ola biləcək Transsərhəd Müflisləşmə Qaydalarına əsasən müddətsiz moratorium hüququnun olmasının müəyyən edilməsi, eləcə də Qrupa qarşı borcun qaytarılması ilə bağlı kreditörlər tərəfindən qaldırılmış iddiaların davam etdirilməsi ilə bağlı məhkəmə prosesi hələ də davam edir. Müddətsiz moratoriumla bağlı ərizə ilə əlaqədar son qərar Birləşmiş Krallığın Ali Məhkəməsi tərəfindən qəbul ediləcəkdir. Qrup birinci instansiya məhkəməsinin qərarını qüvvədə saxlayan Birləşmiş Krallığın Apellyasiya məhkəməsinin qərarından şikayət etmək üçün Birləşmiş Krallığın Ali Məhkəməsi tərəfindən icazə istəməkdədir. Bu məlumatları nəzərə alaraq Qrup yuxarıda qeyd edilən məhkəmə proseslərin bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini əsaslı şəkildə qiymətləndirə bilmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Hüquqi məsələlər (davamı)

Rusiya Federasiyasının "SberBank" bankının 36,159 min manat məbləğindən artıq olmamaq şərti ilə Qrupun əmlakına və o cümlədən "ABB-Moskva" MMC-nin nizamnamə kapitalın bir hissəsinə (41.65 faiz) həbs qoyulması şəklində iddianın təmin tədbiri ilə bağlı ərizəsi əsasında 2018-ci ilin mayında Moskva Arbitraj Məhkəməsi "Sberbank"ın xeyrinə ABB-Moskvanın nizamnamə kapitalının 41.6 faiz hissəsinə həbs qoymuşdur. Tərəflər arasında müzakirənin nəticəsində məhdudiyət qeyd edilən törəmənin səhmlərinin 23%-i və 18,375 min manat dəyərində Moskva şəhərində yerləşən Qrupun ofis binasına tətbiq olunmuşdur.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarlı ilə əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Qrupun vergi, valyuta və gömrük mövqeləri təsdiq ediləcəkdir.

Sığorta

Qrup hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB və MBNP banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara uyğunlaşmanı tələb edirlər.

31 dekabr 2018-ci ildə Bank müəyyən yerli əmsallara tam uyğun olmamışdır, bunun da səbəbi mənfə kapital səviyyəsi, əhəmiyyətli açıq valyuta mövqeləri və əhəmiyyətli həcmdə aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar olmuşdur. Pozulmuş əmsallar aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ Bir borcalan və ya borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı;
- ▶ Digər müəssisəyə qoyulmuş investisiya hissəsinin Bankın səhm kapitalına nisbəti;
- ▶ Valyuta mövqeyi.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları imzalandığı tarixə digər müəssisəyə investisiya payının Bankın səhmdar kapitalın nisbəti göstəricisində artıq pozuntu olmamışdır.

Prudensial əmsalların pozulmasına görə tənzimləyici orqan bank lisenziyasını geri ala bilər. İl ərzində Qrup bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay MBNP-yə məlumat təqdim etmiş və Qrupa qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Bundan əlavə, Qrupun rəhbərliyi MBNP-yə qalan əmsalların yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planını təqdim etmişdir.

Yuxarıda göstərilən faktları nəzərə alaraq, Rəhbərlik Qrupa qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcəyini hesab edir.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Qrup tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olunduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupun ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Qrupdan müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Qrupun müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2018	2017
Zəmanətlər	1,162,430	1,597,966
Akkreditivlər	143,536	233,011
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	1,729,851	1,769,828
Çıxılın: ehtiyat	(112,747)	(182,576)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2,923,070	3,418,229
Çıxılın: verilmiş zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(161,208)	(227,046)
Çıxılın: zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış pul vəsaitləri*	(186,282)	(291,660)
Cəmi	2,575,580	2,899,523

* Verilmiş zəmanət və akkreditivlərin yerinə yetirilməyəcəyi hallar üçün müştərilər adından Qrupa 186,282 min AZN məbləğində adi vekseller yerləşdirilmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

Maliyyə zəmanətləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(3,692)	(8,113)	(110,011)	(121,816)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(1,122)	-	-	(1,122)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,497	3,402	14,308	19,207
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(281)	-	281	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşməmiş kredit	1,239	(1,239)	-	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	-	-	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(957)	218	15,358	14,619
Xarici valyuta	-	704	-	704
31 dekabr 2018-ci il	(3,316)	(5,028)	(80,064)	(88,408)

Akkreditivlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(16)	-	(1,216)	(1,232)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	-	-	-	-
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	-	-	810	810
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	-	-	-	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşməmiş kredit	16	(422)	406	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	-	-	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(300)	(146)	-	(446)
Xarici valyuta	-	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	(300)	(568)	-	(868)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci ildə GKZ	(4,318)	(3,230)	(3,245)	(10,793)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(207)	-	-	(207)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,230	3,230	3,245	7,705
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	-	-	-	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	-	-	-	-
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	-	-	-	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(67)	-	(274)	(341)
31 dekabr 2018-ci il	(3,362)	-	(274)	(3,636)

Müvafiq GKZ-dəki dəyişikliklərə ən çox təsir göstərən amil olan kreditlə bağlı təəhhüdlərin ümumi dəyərində hərəkətlər əsasən, tanınması dayandırılmış və ya vaxtı bitmiş məbləğlərdən ibarətdir.

2018-ci il ərzində icra zəmanətləri və hüquqi məsələlər üzrə yaradılmış ehtiyatda dəyişikliklərin təhlili 20-ci Qeyddə göstərilmişdir.

20. Kredit zərəri və digər dəyərsizləşmə üzrə qaytarılma

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	<i>Qeyd</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
Amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər və debitor borcları	10	27,369	15,117	31,730	74,216
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7	-	-	(1,906)	(1,906)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	(620)	90	-	(530)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		(108)	-	-	(108)
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin qaytarılması		26,641	15,207	29,824	71,672
Maliyyə zəmanətləri	19	(582)	3,620	29,666	32,704
Akkreditivlər	19	(300)	(146)	810	364
İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik	19	956	3,230	2,971	7,157
Kreditlə bağlı öhdəliklər		74	6,704	33,447	40,225
Digər maliyyə aktivləri	12	65	(13)	1,861	1,913
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		139	6,691	35,308	42,138
Cəmi kredit zərərinin qaytarılması		26,780	21,898	65,132	113,810

Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması qalıqlara aşağıdakı kimi təsir etmişdir:

	<i>Hüquqi məsələlər</i>	<i>İcra zəmanətləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2017-ci il	-	(52,443)	(52,443)
Qaytarılma	-	18,791	18,791
31 dekabr 2017-ci il	-	(33,652)	(33,652)
(Xərc)/qaytarılma	(4,980)	13,817	8,837
31 dekabr 2018-ci il	(4,980)	(19,835)	(24,815)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və hüquqi məsələlər və icra zəmanətləri üçün ehtiyat qeyri-maliyyə öhdəliklərində qeyd alınır (Qeyd 12).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Haqq və komissiya gəliri və xərci

Haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Plastik kartlarla əməliyyatlar	55,912	54,132
Zəmanətlər və akkreditivlərə xidmətlər	14,158	20,194
Hesablaşma əməliyyatları	12,236	12,037
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	5,190	6,200
Digər	1,355	5,600
Haqq və komissiya gəliri	88,851	98,163
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(11,320)	(10,114)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(3,764)	(3,147)
Hesablaşma əməliyyatları	(2,036)	(1,855)
Digər	(704)	(653)
Haqq və komissiya xərci	(17,824)	(15,769)
Xalis haqq və komissiya gəliri	71,027	82,394

22. Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
İşçilərlə bağlı xərclər	(61,340)	(58,915)
Bina və avadanlıqların köhnəlməsi	(17,557)	(22,683)
Məsləhət və digər peşəkar xidmətlər	(10,236)	(20,321)
Sığorta xərci	(1,042)	(7,253)
Proqram təminatı xidməti	(3,944)	(5,679)
Əmanətlərin sığortalanması fonduna ödənilən haqlar	(5,876)	(5,102)
Proqram təminatının və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(4,553)	(3,698)
Kənardan cəlb edilən işçi qüvvəsi və mühafizə	(3,022)	(3,382)
İcarə	(2,921)	(3,554)
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	(2,936)	(3,274)
Cərimələr	(1,135)	(3,030)
Bina, əmlak və texniki xidmət	(1,654)	(2,391)
Rabite	(1,654)	(1,391)
Kommunal xidmətlər	(1,311)	(1,053)
Dəftərxana, kitablar, çap etmə və digər təchizat	(991)	(676)
Reklam və marketing xidmətləri	(1,338)	(482)
Xeyriyyə və maliyyə yardımı	(29)	-
Digər	(6,455)	(6,573)
Cəmi əməliyyat xərcləri	(127,994)	(149,457)

23. Risklərin idarə edilməsi**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Qrup müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Qrupun fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Qrupun hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Qrup kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski öz növbəsində ticarət və qeyri-ticarət risklərinə bölünür. Qrup əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Qrupun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu

İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi auditin missiyası və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

Rəhbərlik

Rəhbərlik Qrupda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarına idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Qrupun aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Qrupun maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Qrupun riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modeller keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Qrup baş verməsi ehtimal ediləməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Qrupun müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Qrupun biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Qrupun qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Qrup bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənilir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında hesabat təqdim edilir. Rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. İdarə Heyəti rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu (davamı)

Qrupdaxili bütün səviyyələrdə, xüsusi uyğunlaşdırılmış risk hesabatları hazırlanır və bütün biznes şöbələrinin geniş, lazımı və yenilənmiş məlumatlara təmin edilməsi üçün onlara paylanılır.

Bazar limitlərinin və likvidliyin istifadə edilməsi və digər risk inkişafı barədə İdarə Heyətinə və Qrupun digər aidiyyəti işçilərinə gündəlik brifinqlər verilir.

Risklərin azaldılması

Qrup kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərdə yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Qrupun artan fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və sənaye sahələrində konsentrasiyası nisbi həssaslığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşmək üçün, Qrup daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş kredit və müştəri depozitləri üzrə risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Qrupun sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Qrupun zərər çəkməsi riskidir. Qrup kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Qrupun qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Qrup kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən olunması təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir tərəfdaşa risk reytingini təyin edən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Qrupa məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımı tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Qrupun müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranır. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Qrupu kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda balans dəyəri dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranacaq maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən, Qrup EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərkdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranı bilər.
DHRH	Defolt balında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcminin qiymətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində, yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Qrup hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Qrup kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyersizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun terifi və bərpa olunma

Borcun müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Qrup maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyersizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləndiyi kimi iş gününün bağlanması qədər ödənilməyəndə Qrup banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Qrup ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Qrup hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsədəuyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyersizləşmiş aktivlər:
  - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
  - ▶ Əhəmiyyətli xalis cari dəyər (XCD) itkisi ilə restruktuzasiya olunmuş kreditlər;
  - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit;
- ▶ Borcalanın müflisləşmə, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olduğu barədə məlumatın mövcud olması;
- ▶ Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defoltun mövcud olması;
- ▶ Xarici reyting qiymətləndirməsinə əsasən defoltun mövcud olması.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən çıxarılaraq yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Grup ümumi qiymətləndirmə üçün yeni skoring modeli yaradıb. Kredit portfelində hər bir borcalana bir illik defolt ehtimalı qiyməti verən daxili skoring modelinə uyğun qiymət təyin edilir. Ömürlük defolt ehtimalı miqrasiya matrisaları yanaşması ilə hesablanır. Skoring modeli borc məbləğindən və müştərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq müxtəlif risk səviyyələri müəyyən edir və hər bir müqavilə üzrə cəmi qiymət portfel vahidinin maliyyə keyfiyyətinin hər bir xüsusiyyəti üzrə verilmiş orta çəki qiyməti əsasında hesablanır. Makroiqtisadi faktorların defolt ehtimalı üzərində təsirini hesablamaq üçün ehtimalların makroiqtisadi faktorlara həssaslığı statistik reqressiya modeli ilə hesablanır. Praktiki olaraq mümkün olduqda, defolt ehtimalı hesablamalarına gələcək yönümlü makroiqtisadi məlumatlar daxil edilir və 9 sayılı MHBS-ya uyğun olaraq mərhələlərin sinifləndirilməsi hər bir qiymətə tətbiq edilir.

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Grupun xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və kliring-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Grup maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləni kimi daxili reyting təyin edir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərə digər əsas girişlər isə neftin qiyməti, mübadilə məzənnəsi, ÜDM-in artım dərəcələri, işsizlik dərəcəsi və s. ibarətdir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Eyni yanaşma və giriş məlumatları istehlak kreditlərində olduğu kimi korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün də tətbiq olunur. Grupun maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli korporativ kreditlər üçün borcalanlar Qrupun ixtisaslaşdırılmış kredit riski işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyersizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmimin artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Defolt halında zərər

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-ni nəzərə alır.

Qrup gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məsələn, məhsulun növü) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 saylı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir. Bunlar uyğun olaraq hər bir iqtisadi ssenariyə görə təkrarlanır. Bu DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatlar dəyərləndirir və mümkün olduğu təqdirdə son dövrlərin bərpa olunmalarına qarşı geri test vasitəsi ilə tənzimlənir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Qrup GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermək üçün Qrup həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Qrup həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərifi" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım olaraq nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Qrup GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Qrupun GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv sinflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərin sinfindən asılı olmayaraq, bütün əhəmiyyətli Mərhələ 3 aktivləri;
- ▶ Xəzinədarlıq və banklararası münasibətlər (banklardan alınacaq məbləğlər, pul ekvivalentləri, amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş borc investisiya qiymətli kağızları və DÜGƏD).

Qrupun GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv sinflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Qrupun kiçik biznes kreditlərin daha kiçik və ümumi balansları;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2 pərakəndə ipoteka kreditləri, istehlak kreditləri və korporativ kreditlər portfeli.

Qrup bu alınacaq məbləğləri, kreditin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşdirilməsi yolu ilə daha kiçik oxşar portfellerdə qruplaşdırır, məsələn, gecikmə səbəti və məhsul növü və s.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Qrup aşağıda göstərilən iqtisadi giriş məlumatları kimi proqnoz məlumatının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ Neftin qiyməti;
- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Mübadilə məzənnələri;
- ▶ İstehlakçı Qiymət İndeksinin artımı.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etmir. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir:

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlərin üçün DE əsasında daxili reyting dərəcələri</i>	<i>Korporativ və maliyyə təşkilatları üçün Moody's-ə əsaslanan daxili/xarici reytinglər</i>	<i>Daxili reytingin təsviri</i>
0-2.5%	AAA və A- arasında	Yüksək reyting
2.5-25%	BBB+ və B- arasında	Standart reyting
25-75%	CCC+ və C arasında	Qeyri-standart reyting
75-100%	D	Dəyersizləşmiş

Korporativ müştərilərin daxili qiymətləndirməsinin əsası kimi DE, maliyyə institutları üçün isə S&P reytingi istifadə olunur.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Qrupun daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

<i>Qeydlər</i>		<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>	<i>Dəyersizləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	Mərhələ 1	1,110,294	495,939	-	-	1,606,233
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	3,064,612	186,359	-	-	3,250,971
		Mərhələ 2	-	-	4,513	-	4,513
Müştərilərə verilmiş kreditlər - Korporativ kreditlər	10	Mərhələ 1	491,350	162,197	9,489	-	663,036
		Mərhələ 2	55,317	43,082	28,951	-	127,350
		Mərhələ 3	-	-	-	134,991	134,991
- Fiziki şəxslər		Mərhələ 1	291,996	488,357	9	-	780,362
		Mərhələ 2	32	1,440	25,623	-	27,095
		Mərhələ 3	-	-	-	44,169	44,169
- "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər		Mərhələ 3	-	-	-	113,025	113,025
DÜGƏD-lə borc qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	29,503	12,564	-	-	42,067
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	Mərhələ 1	-	1,152,173	-	-	1,152,173
Digər maliyyə aktivləri	12	Mərhələ 1	-	25,544	-	-	25,544
		Mərhələ 2	-	-	281	-	281
		Mərhələ 3	-	-	-	17,536	17,536
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	19	Mərhələ 1	1,714,214	14,545	622	-	1,729,381
		Mərhələ 3	-	-	-	470	470
Akkreditivlər	19	Mərhələ 1	871	138,963	-	-	139,834
		Mərhələ 2	-	3,702	-	-	3,702
Maliyyə zəmanətləri	19	Mərhələ 1	218,448	11,953	-	-	230,401
		Mərhələ 2	125,461	67,706	18,498	-	211,665
		Mərhələ 3	-	-	-	424,888	424,888
Total			7,102,098	2,804,524	87,986	735,079	10,729,687

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 39 sayılı MUBS üzrə Bankın daxili kredit reytingi sistemi əsasında 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ümumi qalıqlar göstərilir:

31 dekabr 2017-ci il	Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş		Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsiz-ləşməmiş		Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	Cəmi
		Yüksək reyting	Standart reyting				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	25,839	2,469,473	-	-	-	2,495,312
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları		55,203	-	-	-	-	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	3,273,476	39,359	-	6,694	-	3,319,529
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	9	28,396	41,232	-	-	-	69,628
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10						
Müəssisələrə verilmiş kreditlər		301,531	220,837	89,435	206,112	-	817,915
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		13,635	589,023	194,783	29,156	-	826,597
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər		-	-	-	229,793	-	229,793
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	-	1,103,964	-	-	-	1,103,964
Digər maliyyə aktivləri	12	-	11,235	-	26,468	-	37,703
Cəmi		3,698,080	4,475,123	284,218	498,223		8,955,644

Yuxarıdakı cədvəldə minimal kredit riski olan, suveren kredit reytinginə bərabər və ya daha yuxarı kredit reytinginə malik və ya çox yaxşı girovu olan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, banklara və müştərilərə verilmiş kreditlər yüksək reytingli qiymətləndirilmişdir. Sağlam maliyyə vəziyyəti olan və yaxşı ödəniş qabiliyyəti olan digər aktivlər standard reytingli qiymətləndirilmişdir. Müştərilərə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlərin gecikmə günləri yalnız bir neçə gündür. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlər üzrə analizi aşağıda təqdim edilir. Vaxtı keçmiş kreditlərin böyük hissəsi dəyərsizləşməmiş kredit sayılır.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlər üzrə təhlili

31 dekabr 2017-ci il	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Müəssisələrə verilmiş kreditlər	38,771	470	2,275	47,919	89,435
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	127,828	24,188	11,812	30,955	194,783
Cəmi	166,599	24,658	14,087	78,874	284,218

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi ilə bağlı daha ətraflı məlumat 10-cu Qeyddə göstərilir.

Maliyyə zamanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəlikləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Coğrafi cəmləşmə Qrupun tərəfdaşlarının qeydiyyatdan keçdiyi yerdən asılıdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2018				2017			
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	302,760	1,457,796	49,617	1,810,173	222,560	2,161,436	323,099	2,707,095
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	54,574	-	128	54,702	48,343	-	6,860	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,030,628	193,950	25,195	3,249,773	3,271,850	32,674	12,997	3,317,521
Satış üçün mövcud olan investisiyalar	30,646	60,199	-	90,845	22,389	41,151	6,088	69,628
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,669,592	-	4,561	1,674,153	1,522,499	-	20,411	1,542,910
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	1,150,401	-	-	1,150,401	1,103,964	-	-	1,103,964
Digər maliyyə aktivləri	15,026	10,005	5,402	30,433	15,339	1,020	878	17,237
Cəmi	6,253,627	1,721,950	84,903	8,060,480	6,206,944	2,236,281	370,333	8,813,558
Maliyyə öhdəlikləri								
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	40,929	597	3,734	45,260	30,926	6,208	32,155	69,289
Müştəri hesabları	4,150,015	36,727	177,907	4,364,649	4,460,037	53,760	725,816	5,239,613
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	364,596	-	-	364,596	515,767	-	-	515,767
Digər borc öhdəlikləri	86,675	19,955	-	106,630	158,774	17,224	-	175,998
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4,234	1,485,402	1,062	1,490,698	6,672	1,453,080	1,949	1,461,701
Digər maliyyə öhdəlikləri	31,619	-	1,700	33,319	26,360	-	5,742	32,102
Cəmi	4,678,068	1,542,681	184,403	6,405,152	5,198,536	1,530,272	765,662	7,494,470
Xalis aktivlər/ (öhdəliklər)	1,575,559	179,269	(99,500)	1,655,328	1,008,408	706,009	(395,329)	1,319,088

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Qrup pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Qrup ARMB, GMB və RMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018, %	2017, %
Ani likvidlik əmsalı (ARMB minimum 30% tələb edir) (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər*/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	47	44

* ARMB-dəki depozitlər nəzərə alınmır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Qrupun 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbi mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Qrup gözləyir ki, müştərilərin çoxu Qrup ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Qrupun hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2018
31 dekabr 2018-ci il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	35,166	10,239	–	–	45,405
Müştəri hesabları	3,567,041	399,205	320,153	114,430	4,400,829
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	364,596	–	–	–	364,596
Digər borc öhdəlikləri	2,942	9,750	10,856	111,460	135,008
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	23	33,308	33,168	2,036,946	2,103,445
Digər maliyyə öhdəlikləri	33,319	–	–	–	33,319
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,003,087	452,502	364,177	2,262,836	7,082,602

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2017
31 dekabr 2017-ci il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	59,793	170	204	10,274	70,441
Müştəri hesabları	3,990,515	516,400	623,787	173,734	5,304,436
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	21,359	116,049	168,851	209,508	515,767
Digər borc öhdəlikləri	2,484	13,771	20,011	162,802	199,068
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	391	30,517	30,234	2,067,547	2,128,689
Digər maliyyə öhdəlikləri	28,631	–	–	–	28,631
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,103,173	676,907	843,087	2,623,865	8,247,032

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətlər üzrə maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri göstərilir.

	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il	1,753,607	669,670	104,731	507,809	3,035,817
31 dekabr 2017-ci il	1,851,956	638,026	357,473	753,350	3,600,805

Qrup gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaq.

Qrupun öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Öhdəliklərin tərkibində bir il müddəti olan aidyyəti olan şəxslərin təşkilatlarından alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Qrupun əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Qrupun maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Qrup əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata bilecək.

Bundan əlavə, 8 sayılı Qeyddə göstərdiyi kimi Qrupun bu halların mənfi təsirini azaltmaq üçün istifadə edilə bilən ARMB-də əhəmiyyətli məbləğdə depozitləri vardır.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Əməliyyat riski**

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Qrup bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Qrup bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyərinin faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və kapital alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində təəddüd eləməsi riskidir. Bank bazar riskini həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə edir. Qrupun iri bazar riski təmərküzləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2018-ci il tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir. 31 dekabr 2018-ci il və 2017-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli məbləğdə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri mövcud deyil.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təəddüd etməsi riskidir. Qrup özünün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatına qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilməsi əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə tənzimləyir. Bu, Qrupa valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimalaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə Xəzinedarlıq Departamenti Qrupun açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun ABŞ dollarının və Avronun AZN-ə qarşı artmasına və azalmasına həssaslığı göstərilir. Bunlar əsas rəhbərliyə valyuta riski haqqında daxili hesabatlar verildəndə istifadə edilən həssaslıq dərəcəsidir və rəhbərlik tərəfindən xarici valyuta məzənnələrində mümkün dəyişikliyin qiymətləndirilməsini təmsil edir. Həssaslıq təhlilinə yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş mövcud monetar maddələr daxildir və onların dövrün sonunda çevrilməsi zamanı valyuta məzənnələrində müəyyən edilmiş dəyişiklik edilir. Həssaslıq təhlilinə xarici kreditlər, eləcə də kreditin verildiyi valyuta kredit verənin və ya borc alanın valyutasından fərqli olanda, Qrup daxilində kreditlər daxildir.

31 dekabr 2018-ci il və 2017-ci il tarixlərində aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəl mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2018-ci il		31 dekabr 2017-ci il	
ABŞ dolları	+14%/-3%	(152,725)/32,727	+11%/-11%	(279,732)/279,732
Avro	+14%/-3%	5,131/(1,099)	+14%/-14%	(38,346)/38,346

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Qrup aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Qiymətləndirmə tarixi					
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2018-ci il	89,703	1,142	-	90,845
Ofis binası	31 dekabr 2018-ci il	-	-	151,976	151,976
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2018-ci il	1,810,173	-	-	1,810,173
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2018-ci il	-	-	54,702	54,702
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	3,249,773	3,249,773
Müştərilərə verilmiş kreditlər "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	-	81,244	1,620,089	1,701,333
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2018-ci il	-	-	1,150,401	1,150,401
				30,433	30,433

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il	Qiymətləndirmə tarixi				
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	35,030	10,230	45,260
Müştəri hesabları	31 dekabr 2018-ci il	-	3,332,218	1,037,592	4,369,810
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	364,596	364,596
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2018-ci il	-	86,675	19,955	106,630
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2018-ci il	-	1,497,343	5,732	1,503,075
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2018-ci il	-	-	33,319	33,319

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2017-ci il	47,285	22,343	–	69,628
Ofis binası	31 dekabr 2017-ci il	–	–	161,474	161,474
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2017-ci il	2,707,095	–	–	2,707,095
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2017-ci il	–	–	55,203	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	3,317,521	3,317,521
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2017-ci il	–	82,006	1,440,424	1,522,430
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	1,103,964	1,103,964
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2017-ci il	–	–	17,237	17,237

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2017-ci il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	–	59,071	10,218	69,289
Müştəri hesabları	31 dekabr 2017-ci il	–	3,688,417	1,565,484	5,253,901
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	515,767	515,767
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2017-ci il	–	158,744	17,254	175,998
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2017-ci il	–	1,482,932	9,914	1,492,846
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2017-ci il	–	–	28,631	28,631

Aşağıda Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Balans dəyəri 2018	Ədalətli dəyər 2018	Balans dəyəri 2017	Ədalətli dəyər 2017
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,810,173	1,810,173	2,707,095	2,707,095
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	54,702	54,702	55,203	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,249,773	3,249,773	3,317,521	3,317,521
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,674,153	1,701,333	1,542,910	1,522,430
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	1,150,401	1,150,401	1,103,964	1,103,964
Digər maliyyə aktivləri	30,433	30,433	17,237	17,237
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	45,260	45,260	69,289	69,289
Müştəri hesabları	4,364,649	4,369,810	5,239,613	5,253,901
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	364,596	364,596	515,767	515,767
Digər borc öhdəlikləri	106,630	106,630	175,998	175,998
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,490,698	1,503,075	1,461,701	1,492,846
Digər maliyyə öhdəlikləri	33,319	33,319	28,631	28,631

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıda qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi təsvir olunur. Buraya alətləri qiymətləndirərkən bazar iştirakçılarının edəcəyi fərziyyələrin Qrup tərəfindən qiymətləndirilməsi daxildir.

Sabit dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan sabit dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman mövcud olan bazar faiz dərəcələrinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəcələri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Sabit faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri əsasında hesablanır. Birjada buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri modeli istifadə edilir.

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə olan aktivlər və öhdəliklər, Qrupun aktivləri realizasiya etmək hüququ və öhdəliyi yerinə yetirməli olduğu müqavilə müddətinin qalığı üzrə (gözlənilən ödəmə müddəti qalan müqavilə müddətinə bərabərdir) göstərilir. Qrup, "1 il ərzində" müqavilə müddəti bitən aktivləri və öhdəlikləri cari, "1 ildən artıq" olanları isə uzunmüddətli hesab edir. Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 23-cü Qeyddə göstərilir.

	2018			2017		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,810,173	-	1,810,173	2,707,095	-	2,707,095
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	54,702	-	54,702	55,203	-	55,203
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	3,240,354	9,419	3,249,773	3,284,256	33,265	3,317,521
İnvestisiya qiymətli kağızları	60,483	30,362	90,845	69,628	-	69,628
Müştərilərə verilmiş kreditlər "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	512,068	1,162,085	1,674,153	274,143	1,268,767	1,542,910
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	1,150,401	1,150,401	-	1,103,964	1,103,964
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	200,731	200,731	-	222,915	222,915
Cari mənfəət vergisi aktivləri	2,102	-	2,102	18,137	-	18,137
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	-	900	900	-	7,340	7,340
Digər aktivlər	38,234	2,229	40,463	28,719	1,280	29,999
Cəmi aktivlər	5,718,116	2,556,127	8,274,243	6,437,181	2,637,531	9,074,712
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	45,260	-	45,260	59,059	10,230	69,289
Müştəri hesabları	4,270,623	94,026	4,364,649	5,093,947	145,666	5,239,613
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	364,596	-	364,596	306,259	209,508	515,767
Digər borc öhdəlikləri	20,645	85,985	106,630	29,315	146,683	175,998
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	33,759	1,456,939	1,490,698	34,130	1,427,571	1,461,701
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	1,836	-	1,836	-	-	-
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	85,255	85,255	-	554	554
Digər öhdəliklər	172,130	-	172,130	232,281	-	232,281
Cəmi öhdəliklər	4,908,849	1,722,205	6,631,054	5,754,991	1,940,212	7,695,203
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	809,267	833,922	1,643,189	682,190	697,319	1,379,509

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmır.

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2018		2017	
	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	100,774	1,810,173	18,329	2,707,095
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	3,027,816	3,255,484	3,273,526	3,317,521
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(4,570)	(5,711)	-	-
İnvestisiya qiymətli kağızları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Asılı müəssisələr	30,362 250	90,845	22,389 -	69,628
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	554,277 189 277	1,890,028	413,639 - 2,628	1,874,305
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(9,881) (8) (158)	(215,875)	(14,178) - (751)	(331,395)
Digər aktivlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	416	53,391	448	29,999
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,152,173	1,152,173	1,103,964	1,103,964
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(1,772)	(1,772)	-	-
Müştəri hesabları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(2,477,303) (257) (7,691)	(4,364,649)	(2,847,634) (374) (565)	(5,239,613)
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(364,596)	(364,596)	(515,767)	(515,767)
Banklar və digər maliyyə şirkətlər qarşısında öhdəliklər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(5,182)	(45,260)	-	(69,289)
Digər borc öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(86,674)	(106,630)	(158,695)	(175,998)
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,714,214	1,729,851	1,727,388	1,769,828
Akkreditivlər və zəmanətlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	512,097	1,305,966	766,504	1,830,977
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(7,400)	(117,727)	(18,209)	(182,576)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair məlumatlar (davamı)

Grupun əsas rəhbərlik heyətinə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018		2017	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər:				
- işçilərə qısamüddətli ödənişlər	(7,620)	(61,340)	(2,399)	(58,915)
Cəmi	(7,620)		(2,399)	

Grup səviyyəsində qərar qəbulətmə və nəzarət funksiyalarının daha da mərkəzləşdirilməsindən sonra, 24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslər haqqında məlumatların Açıqlanması" adlı MUBS əsasında, Qrup əsas rəhbərliyin tərkibini yenidən nəzərdən keçirmişdir. Yenidən baxılmış tərkibdən sonra, əsas rəhbərlik İdarə Heyəti üzvlərdən, İcraçı Direktorlardan və departament direktorlarından ibarətdir və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə onlara ümumi ödəniş 7,620 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarda tanınmış aşağıdakı məbləğlər daxil olmuşdur:

	2018		2017	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Faiz gəliri		436,741		455,997
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	220,949		234,182	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	22		13	
- Digər aidiyyəti şəxslər	74		4	
Faiz xərci		(160,754)		(360,034)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(101,640)		(65,701)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(3)		(18)	
- Digər aidiyyəti şəxslər	(188)		-	
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlerinin qaytarılması		71,672		5,596
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	174		16,143	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(2)		56	
- Digər aidiyyəti şəxslər	155		(751)	
Potensial öhdəliklər və kredit öhdəlikləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlerinin qaytarılması		42,138		37,834
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	7,414		8,833	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər - dilinq		55,355		128,751
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	35,028		87,570	
Haqq və komissiya gəliri		88,851		98,163
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	14,459		22,288	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	11		3	
Haqq və komissiya xərci		(17,824)		(15,769)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(3,522)		(2,994)	
Əməliyyat xərcləri		(127,994)		(149,457)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(2,723)		(2,645)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(7,620)		(2,399)	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapital adekvatlığı

Qrup fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığı 1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşmasının təyin etdiyi əmsallarla idarə edilir və tənzimləyicinin müəyyən etdiyi əmsallardan istifadə edilməklə nəzarət edilir.

Qrup tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Qrupda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdarların dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Qrup iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Qrup səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyicinin təyin etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay onların hesablanması təsvir edən, Qrupun Baş Maliyyə İnzibatçısı tərəfindən təhlil edilib imzalanan hesabatlar vasitəsilə monitorinq edilir (Qeyd 19).

ARMB kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan nizamlayıcı kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapital və cəmi kapital adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin müvafiq olaraq 5% və 10% dərəcəsində saxlamağı tələb edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank həmin tələblərə əməl etmişdir.

1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşması əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalı

Qrupun beynəlxalq risk əsaslı kapital adekvatlığı əmsalı, Bazel Sazişinə uyğun olaraq, sonrakı dəyişikliklər və bazar risklərini ehtiva edən düzəlişlər ilə hesablanır.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə bu əmsallar Bazel Sazişinə əsasən minimum 8.0% əmsaldan yuxarı olmaqla aşağıdakı kimi olunmuşdur:

	2018	2017
1-ci dərəcəli kapital	1,564,359	1,267,714
2-ci dərəcəli kapital	129,700	129,898
Çıxılın: kapitaldan tutulmalar	(48,778)	(41,232)
Cəmi tənzimləyici kapital	1,645,281	1,356,380
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	4,352,272	4,948,097
1-ci dərəcəli kapital əmsalı	35.94%	25.62%
Cəmi kapital əmsalı	37.80%	27.41%

28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Problemlə kreditlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanına uyğun olaraq, 2015-ci ilin fevral və dekabr aylarında baş vermiş devalvasiyalar nəticəsində vətəndaşların yüksələn kredit borcu qalıqları üçün dövlət tərəfindən kompensasiya ödəniləcək. Bu Fərman yalnız 2012-ci ilin yanvar ayından sonra 10,000 ABŞ dollarına qədər götürülmüş kreditlərə təsir edəcək. Hal-hazırda, bu prosesin təsiri qiymətləndirmə mərhələsindədir.